

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗБІРНИК ТЕЗ

**науково-практичної конференції
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
з економічних спеціальностей**

***ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, УПРАВЛІННЯ:
НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ***

12 лютого 2018 року

м. Херсон

УДК 33:336:005

«Економіка, фінанси, управління:
наукові підходи та практика реалізації»

Херсон, 12 лютого 2018р.

УДК 33:336:005

© Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет», 2018

Редакційна колегія конференції

Кирилов Ю.Є. – д.е.н., доцент, ректор Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет», Україна;

Яремко Ю.І., д.е.н., доцент, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет», Україна;

Аверчев О.В., д.с.-г.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет», Україна;

Грановська В.Г., к.е.н., доцент, декан економічного факультету Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет», Україна;

Танклевська Н.С., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів;

Крикунова В.М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії та аналізу

Морозов Р.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій;

Скрипник С.В. – к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування;

Потравка Л.О. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування;

Руснак А.В., д.е.н., заступник декана з наукової роботи, професор кафедри економіки та фінансів;

Петрова О.О., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів.

**Березовська Н.С. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – д.е.н., проф. Морозов Р.В.**

СУТЬ ТА ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Під фінансовою діяльністю слід розуміти систему використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів. Від неї багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання.

Операційна діяльність - це основна діяльність підприємства, яка пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), забезпечує основну частку доходу і є головною метою створення підприємства.

Характер операційної діяльності підприємства визначається, перш за все, специфікою галузі економіки, до якої воно належить. Основу операційної діяльності більшості підприємств становить виробничо-комерційна або торгівельна діяльність, яка доповнюється здійсненням інвестиційної та фінансової діяльності.

Операційна діяльність підприємства характеризується наступними основними особливостями, які визначають характер формування прибутку:

1. Операційна діяльність є головною складовою всієї господарської діяльності підприємства, основною метою його функціонування.

2. Операційна діяльність є пріоритетною по відношенню до інших видів діяльності підприємства.

3. Інтенсивність розвитку операційної діяльності є основним критерієм оцінки окремих етапів життєвого циклу підприємства.

4. Господарські операції, що входять до складу операційної діяльності підприємства, носять регулярний характер.

5. Операційна діяльність підприємства орієнтована переважно на товарний ринок.

6. Здійснення операційної діяльності пов'язано з капіталом, вже інвестованим в неї.

7. У процесі операційної діяльності здійснюються значні затрати живої праці.

8. Операційній діяльності притаманні, разом із загальними, і специфічні види ризиків (операційний ризик).

Фінансове забезпечення підприємства спрямовано на вирішення таких основних завдань, які створюються внаслідок його господарської діяльності:

- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед іншими суб'єктами господарювання, бюджетом, банками;
- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого розвитку, збільшення власного капіталу;
- контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Основними формами фінансового забезпечення господарської діяльності в Україні є:

- кредитування - це метод фінансування потреб підприємства на умовах платності, терміновості і поворотності;
- інвестування - це процес накопичення грошових коштів або створення активів, які дають прибуток;
- бюджетне фінансування - безповоротний та безоплатний відпуск коштів із державного та місцевих бюджетів на виконання загальнодержавних функцій і функцій муніципальних органів та забезпечення діяльності бюджетних установ і організацій;
- самофінансування - система господарювання, за якої всі витрати (поточні, на просте і розширене відтворення) фінансуються із власних джерел, без залучення коштів державного бюджету;
- благодійництво - це добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги;
- спонсорство - це комерційна угода, вигідна для обох сторін.

Список використаних джерел

1. Гетьман О.О. Економічна діагностика: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Гетьман О.О., Шаповал В.М. – Київ, Цент навчальної літератури, 2007. – 307 с.

1. Лузан Ю.Я. Напрями розвитку сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери села / Лузан Ю.Я. // Економіка АПК. – 2009. - №7. – С. 3-12.

2. Маслова С.О. Фінансовий ринок / Маслова С.О., Опалов О.А. – К.: “Каравела”, 2003. – 344 с.

Бойко К.В. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Економіка»»

Науковий керівник – д.е.н., проф. Танклевська Н.С.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перспективним напрямком, щодо вдосконалення розвитку аграрних підприємств є підвищення рівня ефективності використання капітальних вкладень, на результативність (віддачу), яких впливає велика кількість різноманітних організаційно-економічних чинників. Без ретельного врахування таких у практиці сучасного господарювання неможливо досягти максимальної прибутковості інвестування виробництва та інших сфер діяльності підприємств. Найбільш істотний вплив на ефективність капітальних вкладень справляють групи чинників, що визначають структуру і тривалість інвестиційно-відтворювальних процесів, ефектоутворюючу спроможність економічних методів управління ними з боку відповідних суб'єктів господарювання.

Великим і досі мало використовуваним резервом підвищення ефективності капітальних вкладень є значне скорочення тривалості всіх стадій інвестиційного циклу – від проектування до освоєння введених в дію виробничих об'єктів та об'єктів соціальної інфраструктури. Як свідчить аналіз фактичного стану справ на підприємствах багатьох галузей народного господарства України, тривалість реконструкції (розширення) діючих і спорудження нових виробничих об'єктів перевищує існуючі нормативи в середньому в два рази, а проектування та освоєння – приблизно в півтора рази. До цього треба додати, що чинні в Україні нормативи тривалості окремих стадій інвестиційного циклу вже й так є істотно більшими, ніж у багатьох зарубіжних країнах з розвиненою ринковою економікою.

Не менш важливим є питання ризикового характеру інвестування. Це пов'язано з тим, що вкладення коштів та отримання прибутку за них значно розділені у часі. Але на нашу думку розв'язання цього питання вимагає більш значної уваги, тому подальшу свою роботи планується продовжити саме у цьому напрямку. Коротко зазначимо лише той факт, що у сільському господарстві найбільшою проблемою є непередбаченість погодних умов.

Ефективний розвиток інвестиційної діяльності аграрних підприємств залежить як від внутрішньої політики підприємства так і від державної та регіональної інвестиційної політики.

Для активізації інвестиційного процесу в аграрній сфері Херсонської області доцільно вдосконалити та впровадити регіональну довгострокову інвестиційну програму. За останні роки такі програми розроблені майже в усіх областях України. Однак методологія та методика їх розробки недостатньо відпрацьована та залишається недосконалою. Регіональні інвестиційні програми розробляються з метою активізації інвестиційної діяльності, концентрації зусиль та визначення джерел, форм, суб'єктів і напрямів

інвестування найважливіших проблем соціально-економічного розвитку агропромислового комплексу. Тому, науково обґрунтовані регіональні інвестиційні програми є інструментом посилення ролі регіонів в управлінні економікою та реалізації пріоритетних напрямів розвитку аграрної сфери економіки.

Список використаних джерел

3. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua/project/zerno-ukraini>

4. Федоренко В.Г. Шляхи підвищення ефективності інвестицій в Україні / В.Г. Федоренко – К. : Науковий світ, 2003. – С. 724.

**Глухова Г.Г. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – д.е.н., проф. Морозов Р.В.**

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Створення облікової політики на підприємстві — дуже трудомісткий і відповідальний процес. Адже підприємству не один рік доведеться працювати і враховувати свої активи та зобов'язання згідно з розробленою обліковою політикою. Це вимагає від нього більш зваженого підходу до розробки облікової політики, яка відповідає специфіці його роботи.

Однак на сьогодні дедалі частіше спостерігається формальний, вузько спрямований підхід до формування облікової політики, який полягає у складанні фінансової звітності відповідно до загальних вимог ПБО та зовнішніх користувачів. На таку ситуацію впливають як відсутність достатнього практичного досвіду управління в ринкових умовах, так і недостатнє законодавче врегулювання цього питання.

Відсутність сформованих товарних ринків, їх інфраструктури, достатнього досвіду роботи підприємств у новому економічному середовищі та науково обґрунтованих рекомендацій з формування облікової політики, адаптація до умов роботи з використанням національних стандартів бухгалтерського обліку, формальний підхід, тобто формування облікової політики лише задля обліку, потребують суттєвого підвищення рівня кваліфікації бухгалтерів. Фахівці з обліку повинні не лише керуватися основними принципами обліку, а й брати участь у розробці стратегічних управлінських рішень. Такі, на нашу думку, основні причини, що стимулюють реалізацію принципів та можливостей облікової політики.

Враховуючи теоретичні розробки щодо формування та реалізації облікової політики підприємств, визначено питання, які підлягають вивченню

аудитором, а саме дотримання вимог: законності, єдності, гласності, адекватності, ефективності.

До основних недоліків, пов'язаних з формуванням облікової політики, можна віднести: формальність при складанні наказу про облікову політику, необґрунтованість елементів і дублювання окремих пунктів нормативних документів; ігнорування змін нормативної документації та не відображення їх в наказі про облікову облік; відсутність структуризації наказу про облікову політику, неповне висвітлення питань формування обліку окремих об'єктів; не розробляється облікова політика щодо формування обліку, а саме: не наводиться в ній або додатках до неї робочий план рахунків, графік документообігу, перелік облікових реєстрів тощо; відсутність розробки облікової політики щодо управлінського обліку.

Основними шляхами поліпшення облікової політики на українських підприємствах є:

1. Нормативно-правові акти, які визначають сутність облікової політики в Україні;

2. Розробка та затвердження єдиної структури наказу про облікову політику для всіх підприємств, яка має складатися із трьох частин (методологічної, методичної, організаційної) та типової форми наказу про облікову політику;

3. Облікову політику підприємств доцільно формувати з урахуванням зарубіжного досвіду;

4. Сприяння керівників підприємства підвищенню кваліфікації працівників бухгалтерського відділу.

Запропоновані шляхи підвищення якості формування та використання облікової політики на підприємстві, в подальшому можуть сприяти покращенню ефективного функціонування підприємства, здійсненню господарських операцій на ньому та їх обліку.

Список використаних джерел

1. Гордієнко, Л. Про облікову політика підприємства [Текст] / Л. Гордієнко // Головбух без бланків звітності. – 2006. – № 93. С. - 3-12.

2. Стефанюк, І. Про національну облікову політику України [Текст] / І. Стефанюк, Л. Ловінська // Економіка України. – 2006. – № 4. – С. 22-29.

Гудзоватий С.Й. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петрова О.О.

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ У ФОРМУВАННІ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Створення умов для підтримання і розвитку виробничо-збутової діяльності сільськогосподарських підприємств є центральною проблемою в контексті забезпечення продовольчої незалежності держави в сучасних умовах.

Світовий досвід та очевидні негаразди в забезпеченні стабільної ефективної діяльності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників переконують, що ключовим фактором залишається функціонування системи державної підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників незалежно від прийнятої її моделі [1, с. 65]. Саме за рахунок раціонального використання ресурсів інституцій підтримки можна створити досконалу систему комплексного забезпечення виробництва й збуту вітчизняної продукції в умовах активної участі України в процесах світової економічної інтеграції.

Більшість розвинених країн світу, функціонування економіки яких характеризується суттєвою присутністю на світовому ринку агропродовольчої продукції, широко застосовують заходи державного регулювання аграрної сфери, спрямовані на підтримку експортного потенціалу сільського господарства й забезпечення ефективного функціонування виробників продукції [2, с. 21].

Головною метою державного регулювання є економічна й соціальна стабільність сільгоспвиробництва, адаптація його до мінливих умов ринкового середовища. Конкретні цілі базуються на положеннях головної мети і невід’ємно пов’язані з об’єктами державного регулювання економіки (рис. 1).

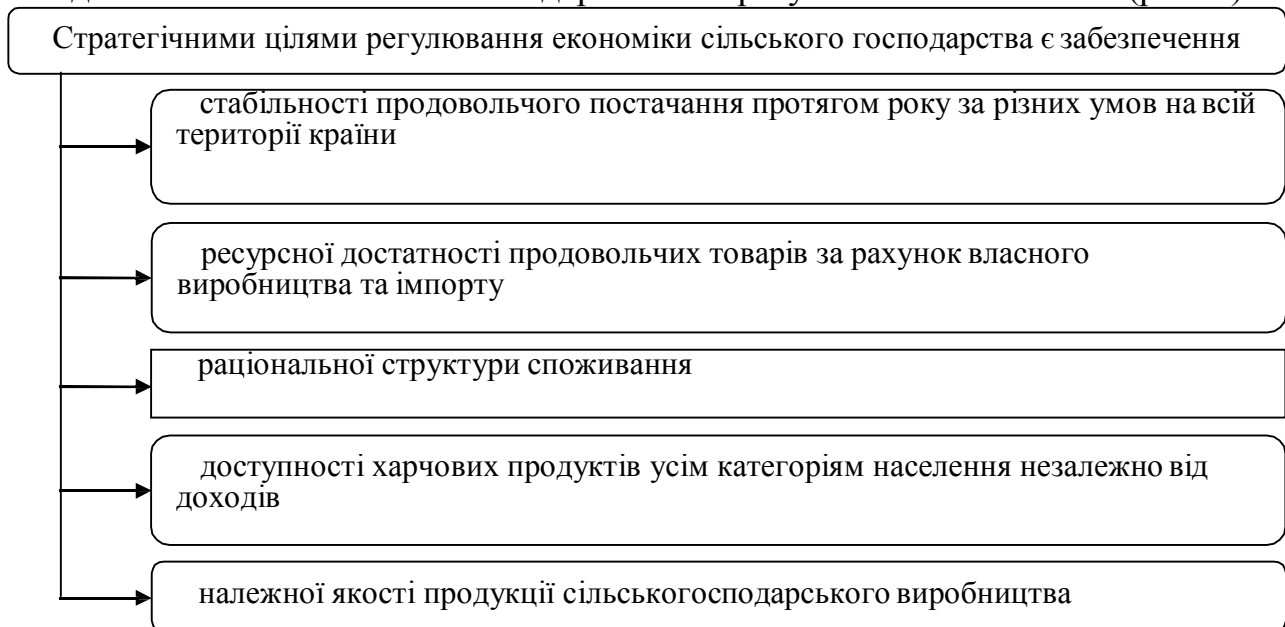

Рис. 1. Стратегічні цілі державного регулювання сільського господарства

Усталеною формою фінансової підтримки виробників сільськогосподарської продукції в розвинених країнах світу є державне субсидування. Так, у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (34 країни світу) державні субсидії становлять 34 % від загального доходу фермерів. Рівень державних субсидій у відсотках до вартості виробленої сільськогосподарської продукції в останні роки становив: у Швейцарії – 73 %, Норвегії – 70 %, Японії – 63 %, країнах ЄС – 45 % (для порівняння: в Україні цей показник становить 4,3 %) [3].

За даними ОЕСР, методологія порівняння обсягів бюджетної підтримки враховує і податкову, і бюджетну, і цінову підтримки. Відповідно до розрахунків ОЕСР, 2012 року обсяг підтримки в Україні становив 1,3 % від внутрішнього валового виробництва аграрної продукції, в той час як у Росії – 13,5 %, а Євросоюзі – 19 %.

Слід зазначити, що державні субсидії сільгоспвиробникам у цих країнах зазвичай надаються не з метою нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а заради підтримки доходів фермерів на відповідному рівні, розвитку інфраструктури, дотримання екологічних вимог, збереження родючості ґрунтів тощо. У країнах ЄС до 25 % субсидій можуть бути спрямовані на впровадження новітніх технологій, гарантування безпечності продуктів харчування, соціальний розвиток сільських територій. У США державні кошти теж активно використовуються на наукові дослідження у сфері аграрного виробництва.

Варто зазначити, що в ринкових умовах господарювання вектор формування цін спрямовується у напрямі від роздрібної ціни до ціни на сировину, що стає одним із важливих чинників мінімізації витрат виробництва та забезпечення його конкурентоспроможності. Безумовно, що ціни, які формуються відповідно до закону попиту і пропозиції завжди досягнуть рівноваги. Проте цей процес може супроводжуватися значними руйнівними наслідками.

Для послаблення руйнівної сили інфляційно-девальваційних процесів у сільському господарстві на сучасному етапі оманливої ефективності та прибутковості виробництва важливого значення набуває визначення інфляційної рентабельності та інфляційного прибутку товаровиробників. Для підвищення ролі державних інституцій у формуванні збутової політики сільськогосподарських підприємств в умовах низької купівельної спроможності населення необхідно здійснити такі заходи (табл. 1).

Проте, не всі галузі сільського господарства розвиваються однаково успішно, деякі з них у зв'язку з нинішньою ситуацією, низьким рівнем інституційного забезпечення галузі, виникненням інституційних пасток мають тенденцію до зменшення ефективності. Так, наприклад, причиною зниження прибутковості зернової галузі в останні роки стала нерозвиненість аграрного ринку та інфраструктури збуту зерна, відсутність дієвого механізму державного регулювання ціноутворення на зернову продукцію в умовах як надвиробництва зерна, так і неврожаю, високий рівень кредитних ставок і

недосконалість бюджетної підтримки галузі.

Таблиця 1

Заходи удосконалення діяльності державних інституцій для формування ефективного механізму реалізації продукції рослинництва

№	Захід
1	Використання дієвих економічних механізмів конвергенції ринку і держаного регулювання для усунення недоліків ринку і недовіри між державою і товаровиробниками при виконанні відповідних домовленостей
2	Забезпечення еквівалентності цін і встановлення розміру підтримки сільськогосподарських товаровиробників з урахуванням масштабу, рівня інтеграції і диференціації виробництва, стану інноваційно-інвестиційного розвитку тощо на засадах нормативної рентабельності по кожному виду продукції
3	Проведення вибіркового оперативного моніторингу, витрат виробництва в підприємствах різних форм господарювання для отримання інформації щодо діяльності суб'єктів ринку
4	Систематичне дослідження структури роздрібних цін за видами продовольства і визначенням частки кожного з учасників продовольчого ланцюга (виробництво (збут) – переробка (заготівля) – оптова і роздрібна торгівля – держава (державні закупівлі) для контролю за пропорційністю цінових змін
5	Об'єктивне визначення рівня рентабельності (норми прибутку) з урахуванням особливостей технологічного процесу та рівня відновлюваної собівартості для усунення оманливого завищення прибутковості сільськогосподарського виробництва
6	Діагностика рівня економічної доступності продовольства, частки витрат сімейного бюджету населення, платоспроможності жителів країни для забезпечення набору основної продовольчої сировини і харчових продуктів
7	Імпортозаміщення продуктів харчування шляхом створення умов для заготівлі, збуту, переробки продукції, яка виробляється в ОСГ, уникнення неякісного імпорту й підвищення доданої вартості в країні
8	Створення узгоджувальної комісії за цінами, витратами та доходами з представників виробництва сировини, її переробки та роздрібною торгівлю відповідної продукції з обов'язковою участю в комісіях незалежних експертів

Важливим елементом ціноутворення на внутрішньому ринку є врахування особливостей формування внутрішньої ємності ринку сільськогосподарської продукції, який обмежений багатьма чинниками відповідного специфічного спрямування розвитку аграрного бізнесу та державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Івасенко О.А. Маркетингові дослідження ринку при формуванні збутової політики виробничого підприємства / О.А. Івасенко // Маркетингові дослідження в Україні: тези доп. міжнар. наук.-практ конф. – К.: Національний торг-економ. ун-т, 2004. – С. 32–34.

2. Лагоцька Н.З. Результативність та ефективність маркетингу: сутність понять та підходи до вибору показників / Н.З. Лагоцька // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 70–76.

3. Балабанова Л.В. Комерційна діяльність: маркетинг і логістика : навч.

посіб. / Л.В. Балабанова, А.М. Германчук. – К. : Професіонал, 2004. – 288 с.

4. Основи аграрного підприємництва / [Малік М.Й., Зіновчук В.В., Лупенко Ю. О. та ін.] ; за ред. М. Й. Маліка. – К. : ІАЕ, 2001. – 582 с.

**Давидко А.В. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»**

Науковий керівник – к.е.н., доцент Аверчева Н.О.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В умовах розвинутих ринкових відносин кожна фірма, підприємство або окремих підприємств повинні мати свою господарську стратегію, знайти головну ланку для перемоги в конкурентній боротьбі. Оцінка оборотного капіталу підприємства і вивчення чинників, які впливають на нього, на всіх стадіях роботи підприємства є головною передумовою успіху подальшої діяльності. Через тривалу неувагу до цієї проблеми Україна розплачується невисокою платоспроможністю та ліквідністю багатьох вітчизняних аграрних підприємств і, як наслідок, невисокою ефективністю економіки.

Нині значна частина сільськогосподарських підприємств тою чи іншою мірою зіштовхується з проблемами забезпечення ліквідності основної діяльності, які викликані неефективним використанням власних оборотних активів. Дуже часто значна доля коштів виявляється практично "замороженою" в запасах, готовій продукції, дебіторській заборгованості, тоді як коштів може не вистачити навіть для здійснення поточних платежів. У такому разі значно покращити ситуацію може система управління оборотними активами.

Оборотні активи – кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу, для забезпечення безупинного процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку. Наявність у підприємства достатніх оборотних активів оптимальної структури – необхідна передумова для його нормального функціонування в умовах ринкової економіки. Тому на кожному сільськогосподарському підприємстві має проводитися нормування оборотних активів, завданням якого є створення умов, що забезпечують безперервність виробничо-господарської діяльності підприємства. Важливо також уміти правильно управляти оборотними активами, розробляти та впроваджувати заходи, які сприяють зниженню матеріаломісткості продукції і прискоренню оборотності оборотних активів. У результаті прискорення оборотності оборотних активів виникає їх вивільнення, що забезпечує цілий ряд позитивних ефектів. Підприємство, в разі ефективного управління власними та чужими оборотними активами, може досягти раціонального економічного становища, збалансованого по ліквідності та доходності. Оборотний капітал знаходиться у постійному русі, послідовно проходячи всі стадії кругообігу. Його запас на кожній стадії повинен бути таким, щоб забезпечити неперервну роботу

підприємства. Загальний обсяг авансованих вкладень в оборотний капітал залежить від таких чинників, як: обсяг виробництва сільськогосподарської продукції та продукції переробки, умови матеріально-технічного постачання; умови реалізації і розрахунків, собівартість власних і вартість покупних матеріальних цінностей, що споживаються в процесі виробництва, виробничий напрям підприємства і рівень розвитку головної галузі. Оборотні активи споживаються в одному виробничому циклі, і їх вартість повністю переноситься на вартість виробленої продукції. При цьому одна їх частина в речовій формі входить у створений продукт і набуває товарної форми, в якій вона буде використана споживачем. Інша частина також повністю споживається в процесі виробництва, але, втративши свою споживчу вартість, у речовій формі в продукт праці не входить (наприклад, насіння, паливо, корми). Поняття "капітал" виступає в трьох формах: грошовій, виробничій і товарній. В економічній теорії грошовий капітал розглядається як вартісна форма всього капіталу, а не тільки як конкретна сума грошей, яка направляється в процесі господарсько-підприємницької діяльності на придбання предметів виробництва та праці. Кругообіг капіталу підприємства проходить чотири основні стадії, почергово змінюючи свою форму: – на першій стадії грошові та інші високоліквідні активи використовують для придбання сировини, матеріалів, палива тощо, тобто запасів чинників виробництва; – на другій запаси окремих чинників виробництва в результаті виробничої діяльності перетворюються на готову продукцію; – на третій запаси готової продукції реалізуються споживачам і до настання терміну оплати перетворюються в дебіторську заборгованість; – на четвертій стадії оплачена дебіторська заборгованість знову перетворюється в грошові активи, частина яких до настання терміну їх використання може зберігатися у формі високоліквідних короткострокових фінансових вкладень. Важливою характеристикою виробничо-комерційного циклу, яка впливає на обсяг, структуру та ефективність використання оборотних активів підприємства, є їх загальна тривалість. Вона включає період часу від моменту витрачання грошових та інших високоліквідних активів на придбання виробничих запасів до надходження коштів від дебіторів за продану їм готову продукцію. Отже, в кожний момент часу частина оборотних активів підприємства авансується у виробничі запаси матеріалів і незавершене виробництво, які обслуговують виробничу сферу, інша частина авансується у вивантажену продукцію і дебіторську заборгованість, які обслуговують процес обігу продукції за межами підприємства. Авансування означає, що витрачені на початку процесу виробництва грошові ресурси повертаються підприємству після завершення кругообігу. Саме з виручки від реалізації продукції відбувається відшкодування авансованих грошових сум і все повертається до початкової позиції.

Ефективність використання оборотних активів підприємства характеризується швидкістю їх обороту (оборотністю). Чим менше оборотні активи затримуються на окремих стадіях, тим швидше закінчується їх кругообіг.

Отже, показники, які характеризують швидкість оборотності оборотних активів, є показниками ефективності їх використання.

Ефективне та раціональне використання оборотних активів визначає в цілому розвиток кожного сільськогосподарського підприємства. Це зумовлено постійним збільшенням абсолютного споживання сировини та матеріалів у аграрному виробництві. Економія матеріальних ресурсів дає змогу з такої самої кількості сировини і матеріалів виготовити більше продукції без додаткових витрат суспільної праці, підвищувати ефективність виробництва в цілому на кожному підприємстві. Важлива роль у підвищенні ефективності використання оборотних засобів належить зростанню врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин, поліпшенню якості продукції, а також раціональному використанню сировини та матеріалів. Ефективне й економне використання оборотних активів – першочергове завдання всіх аграрних підприємств, оскільки матеріальні витрати становлять $\frac{3}{4}$ собівартості продукції. Зниження матеріаломісткості виробу досягається різними способами, серед яких головними є впровадження нової техніки, технології, удосконалення організації виробництва та праці.

Дитиняк Ю.Ю. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: д.е.н., професор Танклевська Н.С

ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА КАПІТАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Процес управління фінансово-господарською діяльністю господарюючого суб'єкта, підвищення її ефективності, економічності, а також забезпечення належного виконання посадових обов'язків усіма співробітниками, зумовлює необхідність здійснення внутрішнього аудиту господарської діяльності, та запровадження контрольних-аналітичних заходів. Так як він є складовою системи внутрішнього контролю, а його предметом – усі аспекти фінансово-господарської діяльності, - у доповнення до існуючої низки функцій внутрішнього аудиту (консультаційна, захисна, аналітична, контрольна, координаційна) запропоновано додати діагностичну. Уточнено класифікацію видів внутрішнього аудиту, яка надасть змогу вдосконалити його організацію на підприємствах, чіткіше визначати конкретні завдання. Неодмінною умовою його подальшого розвитку є розробка та затвердження Національних нормативів внутрішнього аудиту. Необхідність запровадження внутрішнього аудиту слід визначати з урахуванням таких критеріїв:

- 1) розгалуженість структури підприємства;
- 2) масштаб його діяльності;
- 3) складність системи управління.

Розробка системи внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальними інвестиціями передбачає розробку пропозицій з удосконалення

системи внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальними інвестиціями, а також розробку методики обліку та контролю операцій з капітальними інвестиціями в умовах застосування комп'ютерних технологій. Правильне ведення внутрішньогосподарського контролю з капітальних інвестицій забезпечить передусім визначення завдань внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальних інвестицій за етапами господарського контролю.

Для того, щоб усунути чи знизити несприятливі наслідки ризиків, пов'язаних з використанням комп'ютерних систем, варто застосовувати загальні та спеціальні засоби внутрішнього контролю. Для загальних засобів контролю пропонуємо ввести внутрішні документи, які б регламентували порядок допуску співробітників до різноманітних сегментів системи, встановлення спеціальних паролів і повноважень співробітників в залежності від їх посади, порядок резервного копіювання бухгалтерських файлів на випадок їх псування або знищення. До спеціальних засобів пропонуємо застосовувати процедури, які дозволяють впевнитися, що всі бухгалтерські операції проходять належну авторизацію (дозвіл керівника відповідного рівня) і відображаються в обліку своєчасно і без помилок.

Вдосконалення методики і організації аудиту в цілому та капітальних інвестицій зокрема, на сучасному етапі його розвитку є застосування інформаційних систем і комп'ютерних технологій. Для чіткого визначення особливостей проведення аудиту в умовах комп'ютерної обробки даних і його нормативного регулювання доцільно користуватись розробленими роз'ясненнями та методичними рекомендаціями щодо застосування МСА 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем».

Основними напрямки вдосконалення методики аудиту капітальних інвестицій є наступні: проводити аудит об'єктів капітальних інвестицій не за субрахунками чи групами, а по об'єктно; в окремих випадках застосовувати методи економічного моделювання, зокрема витратний підхід; долучати до аудиторської перевірки експертів з інших галузей народного господарства.

Список використаних джерел

1. Паливода, К. Капітальні інвестиції: фінансово-економічна сутність та форми прояву [Текст] / К. Паливода // Банківська справа. – 2009. – №3.– С. 46–55.

**Жаворонкова Я.Ю. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Економіка»
Науковий керівник – д.е.н., доцент Руснак А.В.**

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РОСЛИННИЦЬКИХ ГАЛУЗЕЙ

Процес стратегічного планування є сукупністю науково-обґрунтованих послідовних дій, що спрямовані на вибудовування системи стратегічних цілей підприємства у довгостроковій перспективі, які дозволять оптимальним чином використовувати існуючий потенціал підприємства, дій, спрямованих на досягнення цих цілей, дій, які будуть призводити до ефективного утримання, використання і розвитку існуючих конкурентних позицій, досягненню нових конкурентних переваг та їх ефективній капіталізації в умовах динамізму та невизначеності зовнішнього та внутрішнього середовища. Стратегічне планування є складовою функцією стратегічного управління на підприємстві [1].

Стратегічне планування в сільськогосподарських підприємствах доцільно розглядати з таких позицій. По-перше, як процес побудови стратегій підприємства, постановки цілей та розробки збалансованих у просторі і часі програм перспективного розвитку. По-друге, як систематичний аналіз поточного стану, потенціалу підприємства і його конкурентних переваг і створення гармонійного плану розвитку підприємства для досягнення майбутніх перспектив. І по-третє, розробка адекватних відповідних заходів щодо адаптації стратегії та системи планів як реакції на динамізм оточення [2].

Етапи стратегічного планування на рівні сільськогосподарського підприємства повинні включати:

- генерування вищим керівництвом на галузевому і локальному рівнях стратегічного бачення галузевих структур, позитивного уявлення про економічний, фінансовий, інноваційний, інформаційно-управлінський, соціальний розвиток галузі в середньо- і довгостроковому періоді;

- визначення призначення (місії) галузі, що розкриває функціональну спрямованість її поточної діяльності і довгострокового розвитку з обґрунтованими припущеннями про можливі зміни об'ємів і диверсифікації виробництва;

- формулювання стратегічної мети довгострокового розвитку галузі, що виражає ресурсозабезпеченість досягнення оптимальних економічних, соціальних, фінансових результатів, співвіднесених з витратами в умовах нестабільного зовнішнього і внутрішнього середовища;

- проведення аналізу впливу макро- і мікросередовища на розвиток галузі зі встановленням ключових чинників успіху, що мають управлінський, виробничий, технологічний, маркетинговий, інформаційний характер;

- формування загальних (базових) і локальних (функціональних) стратегій економічної, інноваційної, фінансової, структурно-організаційної, маркетингової діяльності з метою протистояння негативним впливам зовнішніх

і внутрішніх чинників;

- моніторинг і контроль поетапного здійснення стратегічного плану у зв'язку із змінами стану макро- і мікросередовища, корегування складу функціональних і загальної стратегій, включаючи заміну локальних стратегій у разі їх неієздатності нейтралізувати чи послабити дію негативних чинників.

Приблизна послідовність кроків стратегічного планування не є жорстко визначеною догмою, і дозволяє на кожному кроці переходити на будь-який попередній і переглядати результати попереднього етапу планування, і за необхідності, вносити зміни, тобто є процесом ітераційним [3].

Різні методи досліджень, які, на нашу думку, доцільно використовувати для оцінки рівня впровадження стратегічного планування розвитку рослинницьких галузей у сільськогосподарських підприємствах наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Методи досліджень, що доцільно використовувати для оцінки ефективності і рівня впровадження стратегії розвитку рослинницьких галузей у сільськогосподарських підприємствах

Проблеми	Методи дослідження				
	економіко-статистичний	групування	анкетування	експертних оцінок	порівняння та кількісно-якісний аналіз
Аналіз структури і розмірів сільськогосподарських підприємств	+	+			+
Оцінка ефективності і рівня впровадженості стратегічного планування галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах	+		+		+
Виявлення і класифікація факторів, що заважають впровадженню стратегічного планування у сільськогосподарських підприємствах			+		
Дослідження ступеня впливу факторів на впровадження стратегічного планування				+	
Виявлення та оцінка ресурсів для запровадження стратегії			+		+

Оцінка ефективності і рівня впровадження стратегії розвитку галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах проводиться за допомогою анкетування, проведення порівняння кількісних та якісних оцінок.

Обов'язковими питаннями анкети повинні бути питання про наявність розробки стратегічних планів на підприємстві, термін складання планів, планові горизонти, наявність спеціалістів для відповідного виду діяльності, перелік позитивних та негативних факторів впливу на систему стратегічного планування на підприємстві та питання стосовно думок експертів про нові чинники впливу, які відсутні у переліку запропонованих.

Список використаних джерел

1. Андреева Л.О. Стратегічне планування – фундамент довгострокового бізнесового благополуччя / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2011. – № 4 (16). – С. 32-40.
2. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства. [Навч. посіб.] / В. В. Іванова. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
3. Кваша С. М. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому ринку / С. М. Кваша, Н. Є. Голомша // Економіка АПК. – 2006. – № 5. – С.99-104.
4. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Монографія. - К.: КНЕУ, 2006. – 273 с.

**Жуковська А.О. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Карташова О.Г.**

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасний розвиток української державності в умовах євроінтеграції вимагає особливої уваги законодавців, державних службовців, науковців та практиків до вдосконалення організації молодіжної політики та механізмів її реалізації. Адже саме молодь виявляється найбільш мобільною та суттєво впливає на суспільно-політичний розвиток держави. Принциповою відмінністю молодих громадян є вагомий вплив зовнішнього середовища на формування і становлення особистості, хоча в той же час доступ до значущих економічних, соціальних та культурних ресурсів обмежений через страх взяти на себе відповідальність за майбутнє. Не дарма, досліджуючи соціальний аспект молодості в рамках процесу переходу від дитинства до дорослості, англійський науковець С. Фріс наголошує, що основними напрямками змін від дитинства до дорослої людини є перехід від залежності – до незалежності і від безвідповідальності – до відповідальності [1].

Згідно Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» молоддю вважаються громадяни України віком від 14 до 35 років [2]. І саме реалізація інтелектуального потенціалу молодого

покоління є показником успішного державотворення. Процес виховання молодого покоління, формування світогляду та залучення до організації суспільно-політичного життя реалізується завдяки механізмам державної молодіжної політики.

Державна молодіжна політика повинна реалізовуватись перш за все у двох напрямках: соціально-економічному і політичному. Перший має охоплювати основні сфери життєдіяльності молодої людини – навчання, професійна підготовка і праця, побут, дозвілля, тобто все, що сприяє соціалізації особи. У свою чергу політичний напрям пов'язаний з формуванням громадянської позиції, активності молодих людей, їх ціннісних орієнтацій, формуванням стійких норм моралі.

Мету молодіжної політики можна окреслити наступними позиціями:

- 1) забезпечення справжньої рівності прав, обов'язків і соціальної перспективи молоді поряд з іншими соціальними групами, але не за їх рахунок;
- 2) соціальний захист молодих громадян, розв'язання їхніх різноманітних соціально-політичних, економічних, духовних проблем, а також створення належних необхідних стартових можливостей для влаштування власного життя, адаптації в ньому, саморозвитку і самореалізації;
- 3) підтримання й стимулювання основних суспільно корисних ініціатив самої молоді, її організацій і рухів, що намагаються зробити конкретний внесок у розв'язання як суто молодіжних, так і загальних проблем.

Зробити молодіжну політику ефективною, адекватною сучасним вимогам, такою, що враховує особливості сучасної держави, суспільства і молоді, наповнити її новими змістом і вмістом – першочергове завдання влади. При цьому у держави є реальна можливість зайняти в цій сфері лідируюче положення, забезпечивши собі тим самим передові позиції в глобальному розвитку.

Насамперед, для реалізації основних напрямів молодіжної політики необхідне створення ефективної системи управління. Побудова ефективної системи управління потребує регламентації взаємовідносин державних органів та органів місцевого самоврядування, що регулюють питання державної молодіжної політики, та відповідних органів суб'єктів держави в частині розмежування повноважень, міжвідомчої координації.

Важливим аспектом є вдосконалення нормативно-правової бази. З метою істотного вдосконалення нормативно-правових актів у галузі державної молодіжної політики було б відповідно до основних пріоритетів підготувати проект базового національного закону про державну підтримку молоді в Україні, що встановлює пріоритетні напрями та основні механізми державної підтримки молодих громадян на етапі соціального становлення та входження в самостійне життя.

Одним із пріоритетних напрямів у реалізації державної молодіжної політики можна назвати державну підтримку молодих громадян у сфері освіти, виховання і розвитку. Для цього необхідно розширити доступність освіти, підвищити її якість і ефективність, розробити довгострокові заходи щодо

забезпечення зайнятості випускників професійних освітніх установ та вищих навчальних закладів. Слід сформулювати і реалізувати цільові програми та проекти з підтримки громадських об'єднань, що діють у суспільстві.

Наступним положенням напряму державної молодіжної політики є забезпечення економічної самостійності молодих громадян та реалізації їхніх трудових прав і обов'язків, а це, насамперед, створення умов для зайнятості молоді, у тому числі розробка і вживання заходів із квотування робочих місць для молоді, формування програм сприяння соціальної адаптації, підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці та підтримка молодіжного підприємництва.

Враховуючи те, що європейський вимір і євроінтеграційний курс України неможливі без активної участі молоді, без того, щоб молодіжний рух став дієвою складовою громадянського суспільства країни, необхідно здійснити низку заходів, які сприяли б формуванню активної життєвої позиції молодих людей, розширенню, консолідації, структуруванню молодіжного руху, орієнтації молодіжних організацій на вирішення соціальних проблем. Здійснення цих заходів має відбуватися у напрямі:

- підтримка ініціатив молоді щодо її участі у громадському житті країни, створення органів молодіжного самоврядування, заохочення волонтерського руху;

- сприяння подальшої інтеграції українських молодіжних організацій до європейських молодіжних структур, розвиток міжнародної складової діяльності Українського молодіжного форуму, співпраці між молодіжними організаціями України та діаспори.

Отже, сучасний стан модернізації молодіжної політики в нашій державі створює необхідність у новій науково-дослідній парадигмі соціально-політичної активності молодого покоління, уяву про нього як про складне, багатогранне, суперечливе явище.

В умовах організації суспільство покладає на молоде покоління соціальну відповідальність за перспективи розвитку соціуму, адже для нього характерні прагнення в майбутнє, направлені на успіх та амбітність. Таким чином, удосконалення державної молодіжної політики у контексті модернізації України вимагає проведення системних фундаментальних та прикладних досліджень молодіжного середовища, молодіжного та дитячого руху і внесення пропозицій стосовно розроблення економічних, соціальних, організаційно-правових механізмів здійснення цієї політики, вирішення нагальних проблем молодих людей. У цьому напрямі значних позитивних зрушень можна досягти шляхом розширення наукових досліджень із питань соціалізації молоді, проблем реалізації державної молодіжної політики, здійснення моніторингу соціального становища молодих людей; вивчення інтересів, запитів, настроїв та уподобань молоді з урахуванням її диференціації за соціальним становищем, статусом, місцем проживання, віковим розподілом; активного використання соціальних мереж як важливого ресурсу в розвитку системи інформування молоді.

Список використаних джерел

1. Фрис С. Социология молодежи (1984 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.regioncentre.ru/books/subcult/subcult14/text6>
2. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>

**Іддуба Л.Х. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»**

Науковий керівник – д.е.н., професор Руснак А.В.

ЧИННИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Рівень конкурентоспроможності підприємства визначається наявними у нього конкурентними перевагами, що, пов'язані із перевагами продукції, яку воно виготовляє, а також перевагами, що виникають у результаті суміщення обраних галузей сільськогосподарського виробництва та переробки. Перший тип конкурентних переваг залежить від якісних, кількісних та вартісних параметрів ресурсів, виробленої продукції та товару, з яким суб'єкт бізнесу виходить на ринок. Натомість, вміння ефективно комбінувати переваги продукції, перетворюючи їх на переваги підприємства, забезпечують стійкі довготривалі конкурентні позиції підприємства в умовах невизначеності та непередбачуваності зовнішнього середовища. Такі переваги формуються у сфері управління підприємством.

Забезпечення конкурентоспроможності передбачає систематизацію всіх чинників, які впливають на неї, та їх подальший аналіз у розрізі окремого сільськогосподарського підприємства. Першочерговим при цьому є виділення чинників прямої дії, що формують конкурентні переваги та, відповідно, конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

В умовах зростаючого попиту на натуральні та безпечні продукти харчування все більшого значення набуває екологічність сільськогосподарських угідь. Цю характеристику пов'язують із відсутністю або мінімальним рівнем забруднення земель сільськогосподарського призначення радіонуклідними речовинами, важкими металами, пестицидами, нітратами, нафтопродуктами, стічними водами [1, с. 189; 2, с. 3]. Врахування цього чинника необхідне в органічному землеробстві. І якісні, і кількісні параметри земельних ресурсів залежать від фінансових можливостей підприємства, які впливають на його спроможність збільшувати площу сільськогосподарських угідь та покращувати їх якісні характеристики.

Іншим видом ресурсів сільськогосподарських підприємств є інвестиційні ресурси, які включають, передусім, грошові (власні, залучені, кредитні) та

матеріальні (сировина та матеріали, основні засоби). Щодо грошового капіталу слід зазначити, що потенційними перевагами підприємства є такі їх характеристики, як оперативність доступу та невисока вартість [3, с. 37]. Якісні та кількісні параметри матеріальних ресурсів впливають на конкурентні переваги сільськогосподарської продукції. Якісні характеристики таких матеріальних ресурсів, як мінеральні та органічні добрива, засоби захисту рослин, стимулятори росту та розвитку, насіння і садивний матеріал, корма, сидерати тощо слід розглядати у взаємозв'язку із результатами їх використання. По-перше, це якість продукції, зокрема її фізичні, біологічні, хімічні характеристики. Особливо актуальною в умовах посилення екологічної свідомості суспільства також стає екологічність сільськогосподарської сировини та продуктів її переробки. Зокрема, згідно із результатами дослідження С. Ілляшенко 80 % споживачів однозначно готові сплачувати цінову надбавку за екологічні продукти харчування [4]. Наведене підтверджують висновки С. Харічкова та Т. Аверіхіної, які до критеріїв екологічності товару включають екологічні показники якості сировини і матеріалів [5, с. 25].

По-друге, до результатів використання матеріальних ресурсів, які використовуються у сільськогосподарському виробництві, слід включити безпечність їх застосування для суспільства та довкілля, які необхідно розглядати у межах ланцюга екологічної цінності та екологічного життєвого циклу товару [6]. Джерелом конкурентних переваг сільськогосподарської продукції є якісні характеристики сировини та матеріалів, які уможливають максимізацію одного або обох із перелічених результатів.

Що стосується трудових ресурсів, то найвагомішими факторами конкурентоспроможності є не їх кількісні, а якісні параметри, що формують ключові компетенції підприємства [7, с. 147; 8, с. 264]. Саме компетенції забезпечують стійкість конкурентних переваг та довготривалу конкурентоспроможність [9, с. 178–185]. Вчені-економісти визначають компетенції як сукупність навичок і вмінь організації у цілому та персоналу зокрема. Індивідуальні компетенції працівників відображають їх здатність виконувати свої обов'язки.

Конкурентні переваги товару на пряму пов'язані із його спроможністю задовольняти потреби споживачів. З огляду на це, для виявлення чинників конкурентоспроможності, які виникають на етапі збуту, використано концепцію 4С. Її фундаментальною основою є чотири параметри: товар, вартість, комунікації, доступність, які розглядатись не як характеристики товару, що пропонуються підприємством споживачу (характерно для концепції 4Р [10]), а як характеристики, сформовані потребами та запитамі потенційних покупців. До них належать:

- 1) якість товару, торгова марка, упаковка (строк зберігання, екологічність, надійність), маркування (як спосіб інформування споживача про переваги та відмінності товару);

- 2) ціна, що відображає не витрати та вигоди підприємств, а витрати

споживача на придбання цього товару;

3) доступність і максимальне задоволення попиту, що пов'язане із визначенням каналів збуту сільськогосподарської продукції, які є найзручнішими для покупців та забезпечення максимальної ефективності виробника. Способи та місце реалізації мають визначатись із урахуванням доступності сільськогосподарської продукції для споживача, а також своєчасності і повноти задоволення його потреби.

Створення нових конкурентних переваг та утримання вже існуючих передбачає здійснення цілеспрямованого впливу на виділені вище чинники з метою забезпечення високого рівня адаптивності підприємств до зовнішніх викликів та здатності конкурувати на внутрішніх і зовнішніх ринках. Така інтерпретація процесу формування конкурентоспроможності відповідає загальноприйнятому тлумаченню управлінської діяльності. Саме тому подальші дослідження слід зосередити на визначенні концептуальних положень управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства, які будуть покладені в основу пропозицій щодо посилення конкурентних позицій вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Бреславець А. І. Техногенно забруднені ґрунти та шляхи їх поліпшення / А.І. Бреславець, А.І. Юрченко / Зб. наук. пр. УкрНДІЕП. 2009. Вип. 17. С. 189–201.

2. Волощук М.Д., Косар В. І. Трагедія деградації земель: шляхи відновлення їх родючості та охорони / М.Д. Волощук, В.І. Косар // Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Сер. Біологія. 2008. – Вип. XII. – С. 142–149.

3. Гуткевич С.О., Корінько М.Д. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання / С.О. Гуткевич, М.Д. Корінько / Вісник Національного університету водного господарства та природокористування, 2012. – Вип. 2 (58). – С. 33–39.

4. Ілляшенко С.М. Екологічність як чинник конкурентоспроможності продукції / С.М. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки, 2012. - № 9 (135). – С. 143–150.

5. Харічков С.К. Методичні підходи до оцінки екологічної конкурентоспроможності продукції та еколого-економічного рейтингу підприємства / С.К.Харічков, Т.В.Аверихина // Економіка: реалії часу, 2012. - № 3/4. – С. 23–27.

6. Тендюк А.О. Методичний підхід до впровадження екологічного маркетингу на мезо- та макрорівнях / А.О. Тендюк / Ефективна економіка, 2013. - № 4. Електронний ресурс. – Режим доступу: URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=8&w=%D0%90.%D0%9E.%D0%A2%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%8E%D0%BA> (дата звернення: 07.03.2016).

7. Гунина И.А. Проблемные аспекты управления компетенциями в рамках механизма развития кадрового потенциала предприятия / И.А. Гунина,

С.Г.Тулениенова // Вестник Воронежского государственного технического университета, 2013. - № 4, т. 9. – С. 147–149.

8. Шатон Г.И. Управление компетенциями – эффективный инструмент управления человеческим потенциалом / Г.И. Шатон, И.А. Мамонова / Инновационные процессы и корпоративное : материалы междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 1–15 марта 2011 г.). – Минск : Бел. гос. ун-т, Ин-т бизнеса и менеджмента технологий, 2011. – Ч. 2. – С. 263–268.

9. Хамел Г. Конкурируя за будущее. Создание рынков завтрашнего дня : пер. с англ. / Г. Хамел, К.К. Прахалад. – Москва : Олимп-Бизнес, 2002. – 288 с.

10. Клецова К.В. Формування компетенцій персоналу як основа забезпечення його конкурентоспроможності на ринку праці / К.В. Клецова // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2010. – № 1 (143). – Ч. 1. – С. 144–151.

11. Жмайлов В.М. Маркетингова діяльність сільськогосподарських підприємств: організаційно-економічні засади розвитку / В.М. Жмайлов, Ю.І. Данько // Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / за ред. Я.В. Сухія, В.С. Ніценка. Одеса : СВД М. П. Черкасов, 2011. – С. 43–54.

**Кальченко О.Ф. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – д.е.н., професор Танклевська Н.С.**

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бухгалтерський фінансовий облік має за мету складання фінансової звітності та орієнтований, в першу чергу, на зовнішніх користувачів. Фінансова звітність складається відповідно до законодавства, положень бухгалтерського обліку та інших нормативних документів. Фінансова звітність оприлюднюється, вона не становить комерційної таємниці підприємства. Процес формування фінансової звітності повинен бути прозорим, доступним для розуміння компетентними користувачами. Усі ці фактори зумовлюють чітку регламентацію структури та форми зовнішньої звітності підприємства, правил і принципів її складання

Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, як і основними фондами, безпосередньо впливає на його діяльність. Недостатність фінансових ресурсів веде до небезпечності виробничого процесу. Нераціональне і неефективне їх використання звужує виробничі та фінансові можливості підприємства. Втрата чи осідання фінансових ресурсів веде до банкрутства підприємства.

Основними шляхами удосконалення організації та обліку фінансових ресурсів є: застосування ефективних форм фінансових розрахунків; правильне і своєчасне ведення первинного, аналітичного і синтетичного обліку з надходження і витрачання фінансових ресурсів; систематичне проведення інвентаризації та аудиту фінансових ресурсів; застосування нових форм реєстрів бухгалтерського обліку; автоматизація бухгалтерського обліку.

Пропонуємо організувати ефективний процес забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств на основі двох взаємозумовлених та взаємопов'язаних ключових позицій. Перша – це визначення достатнього рівня і якісного складу фінансових ресурсів, які необхідні йому для виробництва і реалізації запланованих обсягів продукції. Друга – це пошук джерел фінансових ресурсів і формування оптимальної їх структури. Відповідно до цих ключових позицій, можна окреслити п'ять основних завдань в організації ефективного процесу забезпечення фінансовими ресурсами: визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах, формування оптимальної структури джерел фінансових ресурсів, ефективне використання фінансових ресурсів, управління фінансовими потоками та управління ризиками. Пріоритетні напрями підвищення ефективності використання та формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств наведені в табл.4.

Світовий досвід переконує, що сільськогосподарська галузь, як одна із незахищених, специфічних і монопольних, потребує виваженої протекціоністської державної політики. У розвинених країнах метою такої політики є забезпечення продовольчої безпеки через підтримку прибутковості й стабільного функціонування сільськогосподарських підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності на світових ринках. Не зважаючи на досягнуті позитивні результати та зрушення в кредитному забезпеченні сільськогосподарських підприємств в останні роки, потрібно продовжувати пошук нових підходів до організації їх кредитного забезпечення. Для цього необхідно здійснити подальше реформування кредитних механізмів, сприяти застосуванню нетрадиційних для сільськогосподарських підприємств методів кредитування (факторинг, форфейтинг тощо) та розширити інституційне фінансове забезпечення.

Пропонуємо впровадити конкретні заходи щодо процесу забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, які повинні передбачати скорочення тривалості часу використання фінансових ресурсів на кожному етапі їх обороту. Так, розробка заходів щодо ефективного управління виробничими запасами сприяє скороченню як фінансового, так і виробничого циклу зменшенням витрат на їх зберігання, що в свою чергу дозволяє вивільнити певну частину фінансових ресурсів з виробничого циклу та трансформувати їх в інші активи. Важливим напрямом ефективного використання фінансових ресурсів на цій стадії економічного циклу є розробка системи кредитної політики щодо реалізації продукції, яка передбачає розрахунок сприятливого кредитний періоду, встановлення кредитного ліміту

для кожної категорії покупців, визначення оптимальної вартості надання кредиту.

Список використаних джерел

1. Кірейцева Г.К. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. Курс лекцій / Кірейцева Г.К. – К.: ЦУЛ. – 2002 – С.319.

2. Улична М.І Сутнісні характеристики та класифікація фінансових ресурсів підприємства // Наукові праці Кіровоградського національного технологічного університету. Випуск 7 Частина 2. – 2005. – С. 451-454

**Кваснікова А.О. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Менеджмент організацій»
Науковий керівник – д.е.н., професор Морозов Р.В.**

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У ФОРМУВАННІ І ВИКОРИСТАННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

На сьогоднішній день в усьому світі важливим питанням стоїть органічна продукція. Адже саме вона забезпечує належний рівень життя людини та поліпшення стану навколишнього середовища. Органічне землеробство об'єднує всі сільськогосподарські системи, які доцільно підтримують екологічне виробництво продукції з урахуванням екологічних і соціальних аспектів. Попит на органічну продукцію у країнах Європи вдвічі перевищує пропозицію.

Зазначимо, що питанням пов'язаними з впровадженням та розвитком органічного виробництва сільськогосподарської продукції займаються науково-дослідні установи, зокрема Національна академія аграрних наук України, агрономи, видатні науковці, такі як М.В. Зубець [4], А. В.Балян [2], В. Г. Якубів [7], А. П. Антонець [1], які розглядають теоретичні і практичні основи такої системи господарювання.

Метою дослідження є виявлення можливостей та потенціалу органічного виробництва нашої країни та порівняння з міжнародним досвідом.

Згідно до Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» Відомості Верховної Ради, 2014 (із внесеними змінами № 191-VIII від 12.02.2015) [3].. «...виробництво органічної продукції (сировини) – виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб, де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих продуктів (ГМО), консервантів тощо...»

Досвідом доведено, що за кордоном, зокрема в Європейських країнах, система організації органічного виробництва базується на відповідних стандартах і вимогах до процесу виробництва, що є найважливішими

елементами гарантії якості продукції [4]. В Європейському Союзі державне регулювання в сфері органічної продукції здійснюється за допомогою Директиви ЄС №834/2007 [6], від 28 червня 2007р. яка визначає загальні принципи органічного сільського господарства; вимоги до процесу виробництва сільськогосподарської продукції; її переробки та виготовлення харчових продуктів; ознаки і маркування органічної продукції; систему контролю органічної продукції, в тому числі при її імпорті в країни ЄС. У розвитку органічного сільського господарства надзвичайно велику роль відіграє гарантійна система, тобто «сертифікація органічного виробництва» а також установи з інспекції та сертифікації. Провідну роль у формуванні стандартів, що займаються сертифікацією органічної продукції на відповідність цим стандартам, відіграє Міжнародна федерація органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) яка є міжнародною неурядовою організацією, але єднає понад 700 активних організацій-учасників у близько 110 країнах світу. Ще в 1980 році Федерація сформулювала перші «Базові стандарти IFOAM щодо органічного виробництва і переробки», а згодом почала здійснювати оцінку сертифікаційних установ на врахування ними зазначених базових стандартів, використовуючи для цього розроблений нею «Акредитаційний критерій IFOAM». Сьогодні ці базові стандарти та акредитаційний критерій, що були удосконалені в результаті тривалих та інтенсивних консультацій, широко визнані в світі, зокрема зареєстровані як «міжнародні стандарти ISO». Відповідно до інформації IFOAM лідерами в Європі по використанню земельних угідь під органічне виробництво є Іспанія, Німеччина, Франція, Австрія. Особливістю Європи є те, що в деяких країнах понад 10% усіх земель сільськогосподарського призначення знаходяться під органічним с/г виробництвом, а саме в Швейцарії, Швеції, Австрії. Основними вимогами органічного виробництва є те, що воно має здійснюватися лише на екологічно чистих землях, без використання хімічних добрив, генетично модифікованого насіння і садивного матеріалу, пестицидних технологій, консервантів; захист посівів від хвороб і шкідників агротехнічними, мікробіологічними препаратами та профілактичними засобами.

На нашу думку, ключовим є регулювання родючості ґрунту, яке спрямоване на відновлення запасів органічної речовини в ґрунті, що досягається, насамперед, внесенням органічних добрив. В нашій країні є великий потенціал до вирощування органічної продукції рослинництва, а саме пшениці, кукурудзи, рису, жита на які завжди є попит на світових товарних ринках. Але розвиток стримується відсутністю ефективного регулювання галузі, розробленням нормативної бази та системи сертифікації органічної продукції. Адже щоб активізувати розвиток органічного виробництва, необхідно створити ефективну систему підтримки і забезпечення на національному рівні.

Для ведення органічного землеробства сільськогосподарські землі повинні відповідати певним вимогам щодо рівня їх забруднення шкідливими речовинами: пестицидами, важкими металами, радіонуклідами тощо. Але лише

наявності територій, потенційно придатних для ведення органічного землеробства, недостатньо. Слід чітко уявляти, що перехід від звичайних технологій агровиробництва до органічного землеробства є досить тривалим процесом (від 2 до 4 років) [7].

Незважаючи на недостатнє запровадження законів про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини, деякі українські області (зокрема Волинська, Рівненська) вже заявили себе на міжнародному ринку та вже сьогодні докладають зусилля для успішного запровадження нової, якісної органічної продукції без хімікатів та ГИН.

Таким чином, вважаємо, що використання міжнародного досвіду у формуванні і використанні результатів діяльності сільськогосподарських підприємств та запровадження органічного землеробства є перспективним напрямом розвитку економічної, цілісної системи українського сільського господарювання. Оскільки дасть змогу не тільки впливати на ефективний фінансовий результат, але і вийти на міжнародний рівень європейських країн.

Список використаних джерел

1. Антоненко А.П. Формування ринку екологічно безпечної продукції при органічному землеробстві. Економіка АПК. 2010. №12. С. 75-80.
2. Балян А.В. Внесок аграрної науки в розвиток органічного виробництва. Вісник аграрної науки. 2013. № 11. С. 9-12.
3. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» Відомості Верховної Ради, 2014 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Зубець М.В. Розвиток і наукове забезпечення органічного землеробства в європейських країнах. Вісн. аграр. науки. 2010. № 10. С. 5-8.
6. Постанова Ради (ЄС) №834/2007, від 28 червня 2007р. «Стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.organicstandard.com.ua>
7. Якубів В.Г. Розвиток органічного землеробства в Україні: екологічний та соціоекономічний ефекти. Економіка АПК. 2013. №11. С. 27-32.

Кичинський А. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Економіка»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Галат Л.М.

ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР ГОСПОДАРСТВАМИ ХЕРСОНЩИНИ

В сучасних глобалізованих умовах ефективність діяльності сільськогосподарських товаровиробників в Україні значною мірою залежить не тільки від попиту на їх продукцію всередині країни, а перш за все на зовнішніх ринках, де формується конкурентна ціна, що забезпечує високу доходність та

привабливість тих чи інших діяльності. Такими секторами стали зерновиробництво та особливо виробництво олійних культур. Олійна продукція користується зростаючим попитом на світовому ринку, що зумовлено не лише переорієнтацією у структурі харчування людей на рослинні жири, а й динамічним зростанням на світовому ринку виробництва біодизельного палива на основі рослинних олій та всезростаючою потребою у високобілкових кормах рослинного походження [1, с.32].

Останнім часом олійні культури є найпривабливішими для аграрного бізнесу завдяки сприятливій зовнішній кон'юнктурі ринку. Україна належить до найбільших світових виробників олійного насіння, а також виробників та експортерів соняшникової олії. Частка вітчизняних аграріїв у світовому виробництві соняшнику становить майже третину, а в експорті соняшникової олії перевищує 35%. [3, с.153].

Загалом рівень рентабельності продукції сільського господарства виробленої аграрними підприємствами у 2016 році становив 37,3%.

Рентабельність продукції рослинництва при цьому становила 44,3%. А найбільшу прибутковість у рослинництві мали насіння соняшнику (61,9%), сої (51,8%), та ріпаку (45%). [2, с.189].

В Україні соняшник вирощують в усіх регіонах, проте найбільше в південних та центральних областях. Так, 2016 року збирання соняшнику на площах понад 500 тис га – проводили у Дніпропетровській, Запорізькій. Кіровоградській та Миколаївській областях, на площах понад 400 тис га – Харківській та Одеській. Основні обсяги виробництва соняшнику зосереджені в сільськогосподарських підприємствах. Так, за підсумками 2015 року в агроформуваннях, враховуючи фермерські господарства, було зібрано понад 86% загального врожаю. Решту зібрали господарства населення.

2017 року вітчизняні аграрії виробили 17,6 млн т олійного насіння, що на 1,4 млн т менше порівняно з попереднім сезоном. Незважаючи на зменшення обсягів виробництва соняшнику на 15%, сої на 10%, вдалося збільшити виробництво ріпаку майже вдвічі – до 2,2 млн. т. [3, с. 154].

Херсонська область не є провідним виробником олійних культур в Україні. Виробництво наприклад, соняшнику складає лише на рівні 5% від загальнодержавного, проте олійні культури виробляють усі великі та переважна більшість середніх і малих за розмірами земельних масивів підприємств.

Таблиця 1.1

Посівні площі олійних культур у господарствах Херсонської області, тис. га

Культури	Роки								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Соняшник	187,2	284,1	292,9	320,9	377,2	293,5	319,0	284,7	378,4
Ріпак	12,6	10,6	77,3	49,3	11,4	60,1	54,1	33,9	24,5
Соя	17,4	66,8	85,9	90,2	98,3	84,2	98,5	94,6	96,9

Посівні площі під олійними культурами за майже 60 років статистичних спостережень зростали. Зокрема посівні площі зайняті соняшником з 1950 року 13,9 тис. га зросли до 378,4 тис. га у 2016 році, тобто більше ніж у 27 раз. Причому помітне щорічне зростання посівних площ починається з 1995 року, коли почали освоюватися зовнішні ринки зрісши ще за 10 років вдвічі, коли налагоджена була переробка соняшнику на олію, та суттєве позиціонування України як країни - експортера на глобальних ринках [4, с.243].

Пріоритетне місце серед олійних культур аграрії надавали соняшнику.

За досліджуваний період посівні площі під соняшником зросли більше ніж удвічі. Посівні площі під ріпаком коливалися за роками: діапазон змін – від 10,6 тис. га до 77,3 тис. га., що обумовлено як коливанням цін на світовому ринку так і зміною експортних умов за роками. Щодо посівних площ під соєю, то як спостерігаємо з табл.1.1., то вони зросли більше ніж у 5,5 рази.

Таблиця 1.2

Площі олійних культур з якої зібрано врожай у господарствах Херсонської області, тис. га

Культури	Роки								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Соняшник	177,6	280,9	294,1	323,1	354,7	296,1	312,4	300,6	383,3
Ріпак	8,9	10,4	74,0	48,4	10,8	58,7	52,3	32,8	23,9
Соя	16,6	66,0	86,7	91,8	100,7	87,4	101,7	98,5	100,8

Тенденція, в площах, з яких зібрано врожай спостерігається така ж сама за роками. Проте, в деякі роки показники відрізняються, що обумовлено для ріпаку тим, що посіви можуть вимерзнути та втратити продуктивність, та врожай з них можуть і не збирати. При пересіванні площі вже можуть не співпадати з площами попередніх посівів.

Таблиця 1.3

Валове виробництво олійних культур у господарствах Херсонської області, ц

Культури	Роки								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Соняшник	154,8	288,6	360,5	418,0	296,1	356,9	272,3	486,5	613,1
Ріпак	7,1	13,3	117,1	79,6	10,8	99,8	81,3	59,4	583,3
Соя	22,0	152,3	259,8	282,8	269,7	300,6	310,1	328,0	364,0

Соняшник виробляють у всіх районах області, проте більше його виробляють у господарствах центральних та північних районів - у Бериславському, Великолепетихському, Нововоронцовському, Горностаївському, Каховському районах та у степових районах південної частини області – Чаплинському, Голопристанському, Генічеському районах.

Урожайність олійних культур у господарствах Херсонської області, ц/га

Культури	Роки								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Соняшник	8,7	10,3	12,3	12,9	8,3	12,1	8,7	16,2	16,0
Ріпак	8,0	12,8	15,8	16,4	10,0	17,0	15,6	18,1	24,3
Соя	13,2	23,1	29,9	30,8	26,8	34,4	30,5	33,3	36,1

Валове виробництво та урожайність олійних культур мало стійку тенденцію до зростання, що відбулося як за рахунок збільшення посівних площ, так і збільшенню урожайності. Виробництво усіх олійних культур було рентабельним. При цьому рівень рентабельності виробництва соняшнику суттєво коливався за роками з 16,4% у 2013 р. до 84,1% - у 2015 році [4, с. 239].

Розширення виробництво олійних культур на Херсонщині є перспективним, якщо активно впроваджувати інтенсивні технології та розширювати зрошувальний клин для цих культур.

Список використаних джерел

1. Петриченко В.Ф., Воронецька І.С. Виробництво олійних культур в Україні: сучасні виклики та перспективи // Економіка АПК. 2017. - №10. 32 – 48.
2. О. Маслак В очікуванні реальних цін // Пропозиція. 2017. - № 7-8. 188 – 191.
3. Маслак О. Аграрні підсумки 2017 року // Пропозиція. – 2018. - № 1 – 153.
4. Статистичний щорічник Херсонської області за 2016 рік . - Головне управління статистики у Херсонській області. – 488 с.

Ковтун В.М. – здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Будівництво»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Петрова О.О.

РОЗВИТОК, УМОВИ ТА СТАН МОЛОДІЖНОГО ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ХЕРСОНЩИНИ

Засновником Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» є держава в особі Кабінету Міністрів України, частка її в статутному капіталі – 100%.

Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву, - це унікальний інструмент державної житлової політики, який реалізує різноманітні механізми державної підтримки громадян у їх прагненні здобути власне житло.

Основні положення механізму визначені у Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», який було прийнято у 1993 році та Положенні про порядок надання пільгових довготермінових

кредитів молодим сім'ям та садиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 2001 року N 584.

Перелік фінансових послуг, що надаються Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву: - надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту; - управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю».

Урядом 24 жовтня 2012 року затверджено нову Державну програму забезпечення молоді житлом, строк дії якої до 2017 року. У 2012 році Фонд було залучено до реалізації Соціальних Ініціатив Президента згідно постанови Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 р. № 343 щодо здешевлення вартості іпотечних кредитів. У грудні 2017 року продовжено дії Державної програми забезпечення молоді житлом до 2020 року (постанова КМУ від 24 жовтня 2012 року № 967) [1].

Кредит надається та обслуговується Фондом молодій сім'ї віком до 35 років включно. Терміном на 30 років. Відсоткова ставка 3 % річних. На будь-якому етапі дії кредитного договору, при народженні дитини, встановлюються пільги. Сім'ї з дітьми звільняються від сплати відсотків за користування кредитом, сім'ям, в яких виховується дві дитини погашається 25 %, а якщо три і більше дітей – 50 %.

Програма передбачає здешевлення вартості житла для громадян за рахунок державної субсидії на 30% від нормативної вартості житла. Участь у Програмі можуть взяти громадяни, які згідно законодавства потребують поліпшення житлових умов, і мають змогу сплатити 70% від нормативної вартості житла. Програма не зорієнтована на малозабезпечених, соціально незахищених громадян чи людей з обмеженими фінансовими можливостями. Її завдання – допомога громадянам, у першу чергу – економічно активній частині суспільства, у самотійному вирішенні житлового питання шляхом запровадження фінансово-інвестиційного механізму державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла [1].

Таким чином за участі Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву в Україні створена система державної підтримки різних категорій громадян житлом. Громадянин, який згідно з законодавством визнаний таким, що потребує поліпшення житлових умов, може скористатись будь-яким механізмом зважаючи на свій майновий стан.

За результатами 1998-2017 рр. отримали житло за програмою 37717 сімей. Збудовано житла за участі програми 993390 м² [2]. За результатами 2014 року 577 сімей скористалися різними механізмами державної підтримки, які реалізовує Держмолодьжитло, для будівництва або придбання доступного житла, що складає 17 % до показників 2013 року.

В ході реалізації державних соціальних житлових програм, що супроводжуються Держмолодьжитлом, за результатами 2014 року в будівельну

галузь залучено понад 245,1 млн. грн., зокрема: 104,62 млн. грн. бюджетних коштів; внесків громадян – 100,43 млн. грн., кредитних ресурсів комерційних банків – 40,05 млн. грн. Введено в експлуатацію 73 житлових будинки для сімей у регіонах України. Загальна чисельність квартир в будинках складає 7080, площа введеного в експлуатацію житла становить 483,8 тис. кв. метрів.

У 2015 році, не зважаючи на відсутність фінансування з загального фонду державного бюджету, в будівельну галузь залучено 165,57 млн. грн. Зокрема: 127,12 млн. грн. бюджетних коштів; внесків громадян – 38,45 млн. грн. Введено в експлуатацію 38 житлових будинків для сімей у регіонах України. Загальна чисельність квартир в будинках складає 4933, площа введеного в експлуатацію житла становить 347,5 тис. кв. метрів.

Надано за 2014-2015 рр. 484 пільгові довготермінові кредити молодим сім'ям на суму 207,65 млн. грн., з них в 2014 році - 253 пільгові довготермінові кредити молодим сім'ям на суму 84,0 млн. грн.; в 2015 році – 231 пільговий кредит на суму 123,65 млн. грн. в тому числі: за рахунок державного бюджету було надано 74 пільгові кредити в 2014 році - на суму 24,3 млн. грн.; за рахунок місцевих бюджетів 256 пільгових кредитів - на загальну суму 101,3 млн. грн. (з них 116 кредитів на суму 36,6 млн. грн. - в 2014 році та 140 кредитів на суму 64,7 млн. грн. - в 2015 році); за рахунок власних коштів Держмолодьжитла - 154 пільгові кредити на загальну суму 82,0 млн. грн. (63 кредити на суму 23,1 млн. грн. - в 2014 році та 91 кредит на суму 58,9 млн. грн. - в 2015 році).

Лідерами за обсягами залучення кредитних ресурсів місцевих бюджетів в 2014 році були такі регіональні управління МЖК: Миколаївське, Запорізьке, Полтавське, Черкаське, Львівське, в 2015 році – Миколаївське, Харківське, Львівське, Полтавське та Запорізьке. В 2016 році укладено 348 договорів, з них: 254 – пільгові кредити молоді; 63 – надання підтримки та 31 – учасники АТО, НПП, бюджетники тощо. Залучено інвестицій на суму 227,2 млн. грн., з них: місцеві бюджети – 118,6; власні кошти громадян – 74,3 та власні кошти – 34,3. Введено в експлуатацію 40 об'єктів загальною площею 22,6 тис. квадратних метрів, кількість новоселів – 377 родина.

Протягом 9 місяців 2017 року Держмолодьжитлом укладено 333 договори (пільгове кредитування – 211, надання підтримки – 80 та пільгове кредитування для учасників АТО, бюджетникам та науково-педагогічним працівникам – 42). Залучено 219,5 млн. грн. інвестицій (47,4 – статутний капітал, 59,1 – власні кошти громадян, 113 – місцеві бюджети). Кредитний портфель перевищив 1 млрд. грн, з них статутного фонду – 301 млн. грн.

Забезпечено 155 родин учасників АТО житлом згідно програми: 2015 рік – 1 родина; 2016 – 52 та в 2017 році – 102 родини. [3].

ПрАТ “Молодіжний житловий комплекс” – один із провідних забудовників Херсонщини, який успішно зарекомендував себе на ринку нерухомості. «МЖК» за 25 років роботи на ринку нерухомості побудувало та здало в експлуатацію більше 15 житлових об'єктів, як в м. Херсоні, так і в області. Забезпечили квартирами понад 830 сімей, з яких 395 – придбали квартири через «Державний фонд сприяння молодіжному будівництву».

Будівництво – бізнес довгострокових відносин, це не просто доступне житло, а також невід’ємна частина якості життя. Головний лозунг та концепція багаторічної співпраці «МЖК» – надійно, добротно та красиво. [4].

Наразі в м. Херсоні будується 9-поверховий 126-квартирний житловий будинок в рамках програми розвитку житлового будівництва. Ступінь будівельної готовності становить 90,5% першої секції та 50,0% - другої секції. В цьому будинку 24 молоді сім’ї отримали пільгові кредити на придбання житла (з них - 7 сімей учасників АТО), серед яких 8 - за рахунок міського бюджету.

В 2017 році з міського бюджету виділено 2,57 млн. грн. на фінансування житлової програми, це майже 40% від загального обсягу фінансування з держбюджету майже за 20 років. Також ПрАТ “Молодіжний житловий комплекс” розпочав будівництво другої черги молодіжного житлового комплексу з п’яти 9-поверхівок на 288 квартир з відповідними об’єктами соціально-побутового призначення. Його планують здати в експлуатацію в 2020 році.

Міською радою обговорено нову редакцію міської програми розвитку молодіжного житлового будівництва до 2022 року. В ній передбачена можливість забезпечення житлом сімей учасників АТО, вимушених переселенців, спортсменів-олімпійців, жильців будинків із гнучкою схемою.

Для поліпшення МЖП необхідна їх модернізація та запровадження нових; удосконалення нормативно-правової бази з питань житлового забезпечення, стимулювання будівництва, створення нових джерел фінансування житлових програм; залучення іноземних інвестицій, кредитів, грантів, перерозподіл податкових надходжень, тощо.

1. <https://www.molod-k.com.ua/ukr/news/2017-rik-2?f=1>
2. <https://www.molod-k.com.ua/ukr/news/2017-rik-2?f=1>

**Кондратенко В.М. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шепель Т.В.**

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Сьогодні у світі є три головні ресурси, які визначають перспективи розвитку країн на майбутнє: питна вода, зерно та нафта. Зерновий сектор істотно впливає на добробут сільського населення і розвиток сільських територій та є фундаментом для більшості галузей агропромислового комплексу України.

Забезпечення продовольчої безпеки є однією з серйозніших проблем сучасного світу, на що неодноразово звертали увагу як провідні міжнародні організації, зокрема ООН, так і політики, і відомі вчені.

Україна – аграрна країна, яка має 27% світових чорноземів та величезний аграрний потенціал. Тому за умов світового підвищення цін на продукти

харчування, за умов збільшення кількості населення планети, сільськогосподарська продукція України потрібна світу. Але сьогодні мова йде не про попит, а про рентабельність сільського господарства України. У зв'язку з цим Україні потрібно визначитися з пріоритетами та розвивати саме ті галузі, які мають найбільший потенціал.

В умовах ринкової економіки виникає необхідність інтеграції України у світовий економічний простір, пошуку стійких ніш у реалізації виробленої продукції. Враховуючи ту обставину, що однією з провідних галузей міжнародної спеціалізації країни є сільськогосподарське виробництво, зміцнення позицій на світовому ринку сільськогосподарської продукції є одним із першочергових завдань держави. Особливої уваги заслуговує експорт продукції зернових культур, за якими країна має конкурентні переваги на світовому ринку.

В аграрній політиці України зерно, особливо пшениця, займає центральне місце. Зерно є стратегічним продуктом і барометром стану сільського господарства. В Україні під урожай 2017 року сільськогосподарськими культурами було засіяно 26,9 млн га. Під посівами саме зернових культур - 14,3 млн. га.(53% до всіх посівних площ). З них: ярі зернові та зернобобові культури – 7,17 млн га, озимі на зерно – 7,15 млн га. В свою чергу показники потужності ринку характеризують рівень розвитку сфери виробництва зерна, сфери переробки с/г продукції та експортну спроможність країни (зокрема, інфраструктуру). Потужність загального ринку повинна відповідати урожайності високотехнологічного виробництва.

За даними ДФС, станом на 16 січня 2018 року Україна експортувала понад 22,14 млн. тонн зернових культур. У тому числі експорт пшениці склав 11,63 млн. тонн, ячменю - 3,81 млн. т., кукурудзи - 6,63 млн. тонн. Крім того, в звітний період було також експортовано понад 251 тис. тонн борошна.

Ситуація на світовому ринку зерна за період з 2000 року практично не змінилася. Провідні країни - виробники, як і раніше, зберігають установлені позиції щодо обсягів виробництва основних видів зернових культур. За підрахунками, у 10 країнах найбільших виробників зерна зосередже но 52,5% усієї посівної площі. У структурі міжнародного торговельного обміну зерновими провідне місце належить пшениці, а серед кормового зерна — кукурудзі (60%), ячменю (18%) та сорго (10%).

Україна — до сить потужний експортер зернових культур. За обсягами експорту пшениці Україні належить третє місце після США та Канади. За даними Держкомстату, найбільшими імпортерами українського зерна були: Саудівська Аравія, Корея, Єгипет, Ізраїль, Бангладеш, Іспанія, Сирійська Арабська Республіка, Туреччина, Туніс, Японія.

Основною характеристикою сучасного світового ринку зернових є те, що виробництво зростає темпами меншими, ніж споживання. Безумовно, така ситуація виникла не випадково і її не можна пояснити лише невдалими врожайами в основних країнах - виробниках внаслідок складних погодних умов.

Останніми роками дефіцит зерна на ринку доводилось компенсувати за рахунок запасів. ситуація спровокувала рекордне зростання цін на зернові культури.

Зважаючи на те, що зернові культури є основою харчування для населення та одним з основних кормових компонентів у тваринництві, можна констатувати, що світ може постати перед продовольчою кризою. Постійне зростання чисельності населення в світі, в середньому на 1,2 відсотка на рік, і глобальні зміни в споживанні тваринницької продукції, безумовно, потребують збільшення виробництва зернових культур в світі. Для України є шанс для реалізації зернового потенціалу, де можливе нарощування обсягів аграрного виробництва як за рахунок врожайності, так і за рахунок розширення посівних площ.

Підсумовуючи всі вищезгадані фактори, можна констатувати, що в найближчі роки попит на зернові культури вітчизняного виробника у світі тільки зростатиме. Внаслідок високого попиту не буде швидкого відновлення світових запасів, постійна загроза дефіциту продукції залишатиметься дестабілізуючим фактором при ціноутворенні. Тому нема підстав прогнозувати суттєве зниження цін на зернові, навпаки, в подальшому вони будуть не тільки рости, але й матимуть схильність до різких коливань, що робитиме ринок ще більш привабливим і стимулюватиме інвестування у вирощування зернових культур.

**Лотошников О.О. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – д.е.н., професор Морозов Р.В.**

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність та раціональне використання виробничих запасів.

Одним із напрямів удосконалення обліку наявності та руху виробничих запасів на підприємстві є спрощення оформлення операцій, які пов'язані з оприбуткуванням та витратами матеріальних цінностей. Відпуск матеріалів у виробництво, де це доцільно, можна оформляти на підставі встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів, передбачивши в них підпис особи, яка отримує цінності. Також можна на картках складського обліку відображати і внутрішнє переміщення цінностей.

Для забезпечення збереження виробничих запасів, правильного приймання, зберігання та відпуску велике значення має наявність на підприємстві в достатній кількості складських приміщень, оснащених ваговими та вимірювальними приладами, мірною тарою та іншими пристосуваннями.

Важливим напрямом удосконалення процесу формування запасів та підвищення ефективності управління ними в умовах реформування економічної системи є визначення оптимальної потреби в них [1]. У зарубіжній практиці управлінню оборотними активами приділяється значно більше уваги, ніж в Україні. Одним із напрямків є оптимізація формування виробничих запасів.

Основними напрямками удосконалення обліку виробничими запасами є: узагальнення теоретико-методологічних основ обліку, аналізу і контролю виробничих запасів, визначення їх суті та класифікації; удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку виробничих запасів, а також їх контролю; проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів; розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами.

Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витратами матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві. Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання [3].

Значно поліпшити організацію обліку виробничих запасів можна, удосконалюючи процес документування, тобто ширше використовуючи накопичувальні документи (лімітно-забірні картки, відомості тощо.), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах (бездокументальну систему оформлення витрат матеріалів) [4].

Доцільною також є розробка єдиної форми документа (на відпущення матеріалу), призначеної для машинної обробки. У цей документ варто включити всі об'єкти основного та допоміжного виробництва під відповідними кодами, які б указували напрям використання матеріальних ресурсів – основні вироби, запасні частини, товари народного споживання, разові замовлення, ремонтно-експлуатаційні потреби.

Таким чином, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Список використаних джерел

1. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 384 с.
2. Сопко В. В. та ін. Бухгалтерський облік : навч. посібник. для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / В. В. Сопко та ін. – Тернопіль: Астон, 2009. – 496с.

3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – [8-те вид., перероб. і доп.]. – Житомир: ПП "Рута", 2009. – 912с.

4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / В. Г. Швець. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2006. – 525 с.

**Москаленко В.М. –з добувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Карташова О.Г.**

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Право громади на місцеву ініціативу унормовано чинним законодавством і встановлено ст. 9 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні». На практиці реалізувати право на місцеву ініціативу за відсутності місцевого правового регулювання неможливо, оскільки законом не врегульовано порядку внесення ініціативи на розгляд ради. Керуючись нормами ЗУ, місцева рада повинна встановити порядок внесення ініціативи окремим положенням (чи викласти цей порядок у Статуті громади) за таким алгоритмом: мета, предмет, ініціювання, внесення, розгляд та ухвалення рішень. Але часто місцеві ради не поспішають із встановленням цього порядку за двох причин: низька фахова спроможність здійснити ці дії; умисне ігнорування норми закону для обмеження доступу громади та її представників до участі в управлінні громадою (часто прикриваючись причиною відсутності потреби в цьому через низьку активність тощо).

Місцева ініціатива – прерогатива членів територіальної громади. Саме вони є суб'єктом права внесення питань у порядку місцевої ініціативи на розгляд місцевої ради. Для практичної реалізації цього права у положенні (яке має прийняти місцева рада) доцільно передбачити створення членами громади ініціативних груп. Законом встановлено, що предмет ініціативи має належати до компетенції ради. Встановлювати інші обмеження положенням не можна, хіба що конкретизувати обмеження, встановлене законом. Процедура має бути чіткою й зрозумілою, забезпечувати ефективність процесу, захист інтересів сторін та їхню співпрацю в ході процесу. На першому етапі – етапі внесення ініціативи – ініціативна група готує необхідний пакет документів та подає його до ОМС для попереднього розгляду. На другому етапі – етапі додаткової легітимізації ініціативи – ініціатори збирають підписи співгромадян на її підтримку та вносять до місцевої ради, цього разу – вже для обов'язкового розгляду.

Головна ідея полягає в тому, що перша частина процесу – це етап переговорів, консультацій, мета якого – узгоджене, компромісне вирішення питання. На наше переконання, саме на цьому етапі можна розв'язати більшість проблем. Тоді другий етап, який передбачає певний примус із боку громади, а отже, – певне загострення стосунків, може виявитися зайвим. Алгоритм розгляду логічно впливає з алгоритму внесення і також складається з двох послідовних етапів. На першому етапі – етапі попереднього розгляду – рада знайомиться з ініціативою та проводить консультації з ініціаторами. Вже на цьому етапі радою може бути визнано доцільність пропозицій ініціативної групи, вжито необхідних заходів чи ухвалено потрібні для вирішення проблеми рішення. Або ж на цьому етапі ініціатори процесу можуть дійти висновку про неможливість чи недоцільність вирішення порушеної ними проблеми. На другому етапі – етапі обов'язкового розгляду – рада (як її до цього зобов'язує закон) розглядає ініціативу на відкритому пленарному засіданні та ухвалює рішення по суті проблеми. Наступний можливий етап (вже за межами механізму місцевої ініціативи) – місцевий референдум з проблеми, яка була предметом ініціативи.

На нашу думку, обов'язковою є норма щодо оформлення ініціативи у формі проекту місцевої ініціативи як проекту нормативного акта місцевої ради із супровідними документами відповідно до регламенту ради. Разом з тим, слід передбачити, що за потреби чиновники повинні допомогти ініціаторам в належному оформленні ініціативи, і, особливо, – щодо дотримання вимог регламенту при оформленні проекту акта.

**Нікітенко О.В. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – к.е.н., доц. Сакун А.Ж.**

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з найбільш складних проблем вітчизняної економіки, у тому числі, сільськогосподарських підприємств, є стабілізація розрахунково-платіжної системи й подолання платіжної кризи, що стало вже хронічним та яке виражається також у збільшенні дебіторської заборгованості. Зазначена криза проявляється в тому, що будь які підприємства, у тому числі й сільськогосподарські, не здійснюють своєчасні платежі один одному за продукцію, роботи й послуги. У зв'язку із цим для сільськогосподарських підприємств усе більшої актуальності набувають проблеми організації ефективної системи обліку розрахунків і надійної системи внутрішнього контролю. Такий контроль необхідний для своєчасного й систематичного регулювання грошових потоків, забезпечення стабільного фінансового

становища й платоспроможності підприємства. Одним з таких елементів системи внутрішнього контролю, який дозволяє підвищити її надійність, може бути створення служби внутрішнього аудиту [1].

Внутрішній аудит – це організована на підприємстві, діюча в інтересах його керівництва та (або) власників і регламентована внутрішніми нормативними актами система контролю за дотриманням встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, складання та подання звітності, внутрішнього її аналізу, та надійністю функціонування всієї системи внутрішнього контролю [2].

Служба внутрішнього аудиту аналізує звітність підприємства, стан дебіторської заборгованості та надає консультації, спрямовані на вдосконалення діяльності організації, визначає напрямки перспективного розвитку підприємства, і таким чином має серйозний вплив на прийняття управлінських рішень для досягнення конкретних цілей.

Основне місце в роботі внутрішнього аудиту відводиться складанню робочої документації (плану та програми аудиту), в якій відображаються основні аспекти проведення аудиту дебіторської заборгованості, а саме: перелік основних джерел, етапів, методів аудиту.

При проведенні внутрішнього аудиту бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на підприємстві аудитор використовує такі аудиторські докази: наказ про облікову політику підприємства в частині обліку дебіторської заборгованості; первинні документи з обліку (товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, виписки банку, касові документи, податкові накладні, тощо); облікові реєстри синтетичного обліку (відомості, журнали, книги); інвентарні відомості; дані Головної книги; фінансову звітність за попередній і звітній періоди та інші.

Метою внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості є перевірка:

- законності виникнення дебіторської заборгованості та своєчасності її погашення;
- правильності обліку розрахунків та вчинених підприємством заходів, щодо ліквідації причин через які виникла заборгованість.

Аудиторську перевірку дебіторської заборгованості рекомендується здійснювати за наступними етапами [3]:

Перший етап – планування аудиту дебіторської заборгованості. Він включає розробку наступних документів: загального плану аудиторської перевірки; програму аудиторської перевірки; визначення мети та завдання аудиторської перевірки.

Другий етап – етап фактичної перевірки. Метою етапу фактичної перевірки є встановлення існування залишків дебіторської заборгованості на відповідних субрахунках обліку на підставі первинних та облікових документів.

Третій етап - основний етап внутрішньої аудиторської перевірки – це здійснення аудиторських процедур згідно програми аудиту, яка є контролем якості аудиту поточної дебіторської заборгованості.

Четвертий етап – аналітичні процедури. Перевіривши стан поточної дебіторської заборгованості внутрішньому аудитору необхідно провести аналітичні процедури. Це процедури, що передбачають аналіз важливих фінансових показників та тенденцій з подальшим вивченням відхилень та взаємозв'язків, які суперечать іншій відповідній інформації або відхиляються від прогнозованих сум.

П'ятий етап – заключний. На підставі достатніх аудиторських доказів внутрішній аудитор проводить аналіз виявлених порушень, результатів аналітичних процедур, доводить до відома управлінський персонал, приймаються рішення по усуненню порушень, згоди чи не згоди з виявленими порушеннями, вживаються методи для запобігання проблемних питань в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Н.В., Васільєва Л.М., Павлова Г.Є. Напрями вдосконалення внутрішнього аудиту розрахунків з покупцями й замовниками / Н.В. Бондарчук, Л.М. Васільєва, Г.Є. Павлова // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник / [за ред. І.Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка. - 2013. – Вип. 9.- Т2. – с. 9-15.

2. Бутинець Ф.Ф. Аудит: [підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів, 2-е вид., переро. та доп.] /Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – с.188.

3. Подмешальська Ю.В., Варварін Р.Ю. Внутрішній аудит як засіб удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості / Ю.В. Подмешальська, Р.Ю. Варварін // Економіка та суспільство. – 2016. – Вип. 7. – с. 963-966

**Палажченко В.П. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Рідприємництво, торгівля та біржова діяльність»»
Науковий керівник –к.е.н., доц. Петрова О.О.**

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Світовий ринок споживання органічних продуктів складає близько 40 млрд. Євро та має стійку тенденцію до подальшого зростання.

З огляду на вищезазначене, та зважаючи на європейську орієнтацію України, існує невідкладна необхідність розробки та прийняття власної «Державної програми розвитку органічного виробництва» як екологічно -, соціально - та економічно-доцільного напрямку виробничої діяльності.

- зменшення антропогенного навантаження на навколишнє середовище внаслідок ведення сільськогосподарської діяльності;

- ресурсозбереження та зменшення енергоємності сільськогосподарського виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на світових ринках;
- покращення здоров'я працівників сільського господарства та населення в цілому;
- покращення добробуту сільського населення шляхом диверсифікації діяльності, підвищення рівня зайнятості та розвитку сільських територій;
- захист прав споживачів.

Виробництво органічної продукції в Україні за останні п'ять років зросло удвічі. В Мінагрополітики називають цей напрям перспективним і відзначають, що виробництво органічних товарів може збільшитися в кілька разів. Для цього є всі передумови – в Європі, основному ринку збуту української продукції, обсяг споживання екопродукції щорічно збільшується на 10%, кажуть експерти.

Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. Так, площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування різноманітної органічної продукції, складає вже понад чотириста тисяч гектарів, а наша держава займає почесне двадцяте місце світових країн-лідерів органічного руху. Частка сертифікованих органічних площ серед загального об'єму сільськогосподарських угідь України складає близько 1%. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур. Крім того, в нашій державі сертифіковані 550 тис.га дикоросів (станом на 31.12.2016 р.).

В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави.

Таблиця 3.1

Загальна площа органічних с.-г. угідь та кількість органічних господарств в Україні, 2010-2016 рр.

	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Площа, га	270226	270320	272850	393400	400764	410550	411200
Кількість господарств	142	155	164	175	182	210	360

Офіційні статистичні огляди ІФОАМ підтверджують, що якщо в 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус “органічного”, то в 2016 р. нараховувалось вже 360 сертифікованих органічних

господарства, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала 411 200 га.

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. Українські сертифіковані органічні господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2006 році - 400 тис. євро, у 2007 році - 500 тис. євро, у 2008 - 600 тис. євро, у 2009 — 1,2 млн євро, у 2010 - 2,4 млн євро, у 2011 р. цей показник зріс до 5,1 млн євро, у 2012 році – до 7,9 млн євро, у 2013 р. - до 12,2 млн євро, у 2014 р. - до 14,5 млн євро., у 2015 р. - до 17,5 млн євро, а у 2016 р. - до 21,2 млнєвро.

Починаючи з січня 2014 р. в Україні вступив у дію підписаний 03 жовтня 2013 р. Президентом України Закон України № 425-VII “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини”.

За інформацією комерційної служби Посольства США в Україні, середня окупність інвестицій в українське органічне землеробство становить приблизно 300%. Тому воно є «одним з найпривабливіших напрямів для інвестицій в Україну», – стверджується в спеціальному звіті американців «Літо 2017».

Органічний ринок є преміальним, визнають фігуранти цього руху. Щоб стати повноправним учасником органічного ринку, підприємці готові викладати чималі суми за послуги з сертифікації та нести інші витрати. Зокрема, вартість сертифікаційної процедури становить від 9 000 грн до 100 000 грн за рік.

Українських виробників приваблює ціна. На міжнародних ринках тонна органічної пшениці коштує 260-280 євро, тоді як на внутрішньому ринку 150 євро. Паралельно розвивається і внутрішній ринок. Базою для його формування є сертифіковані під органічне виробництво 421 500 га сільгоспугідь. З них 335 000 га зайняті орними культурами. На цих землях аграрії переважно вирощують зернові, олійні та бобові. У невеликих обсягах культивують також овочі й фрукти. Крім того, на 550 тис. га дикоросів збирають ягоди, гриби, горіхи, лікарські трави, зазначають в Міністерстві аграрної політики та продовольства. При такому розмірі площ та належній їх диверсифікації цілком реально розвивати не тільки органічне рослинництво, а ще й тваринництво.

Вирощуванням зернових на експорт займаються переважно великі сільгоспвиробники, які володіють великими ділянками землі. Вони можуть забезпечити необхідні обсяги продукції, потрібні замовнику. Тому на внутрішній ринок працюють дрібні фермери. Але і у них є можливість продавати свій товар за кордон, користуючись послугами перекупників. Вони пропонують виробникам ціну вищу на 20-30%, ніж на внутрішньому ринку. Якщо говорити про внутрішній ринок, то різниця в ціні органічної і неорганічної продукції залежить від її виду, а також терміну зберігання (чим

він більший, тим нижча різниця). У середньому органіка коштує дорожче на 40%.

**Пономаренко Є. П. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник – доцент Бойко Л.О.**

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Проблема підвищення ефективності функціонування галузі рослинництва у сільськогосподарських підприємствах набула особливої актуальності у зв'язку з переходом до ринкової економіки. Потребують вирішення питання незадовільного стану сільського господарства, недостатньої вивченості проблем розвитку багатокладної економіки, різних форм власності і господарювання та підвищення їх ефективності, що має важливе народногосподарське значення.

Рослинництво відіграє винятково важливу роль у формуванні продовольчої безпеки України, оскільки воно забезпечує населення продуктами харчування, тваринництво - кормами, харчову, переробну і легку промисловість - сировиною, зовнішню торгівлю - експортними товарами. Проте на сьогоднішній день багато рослинницьких галузей перебувають у досить важкому стані, є низько прибутковими, що й потребує опрацювання заходів з підвищення їх ефективності у сільськогосподарських підприємствах.

В ринкових умовах економічна нестабільність виробництва проявляється не тільки в результативній, але й у витратній складовій. Тому, важливе місце у вивченні стабільності сільськогосподарського виробництва займає питання економічної ефективності вирощування рослинницьких культур.

Зниження валового виробництва зерна протягом останніх років в господарствах усіх категорій України обумовлює необхідність суттєвого підвищення його ефективності.

Оцінка і аналіз економічної ефективності виробництва продукції рослинництва у підприємствах України дозволили виявити основні резерви та шляхи її підвищення. До них в першу чергу слід віднести збільшення обсягів виробництва за рахунок інтенсифікації та зменшення витрат на одиницю продукції. Досягнути цього можна за рахунок зростання урожайності, підвищення продуктивності праці, а також внаслідок підвищення ефективності використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів, якими володіє господарство.

Зважений підхід до раціонального застосування окремих агротехнічних прийомів буде сприяти підвищенню стійкості культур до впливу несприятливих факторів зовнішнього середовища, стабілізації обсягів виробництва та якості

сільськогосподарської продукції, а отже, і підвищенню економічної ефективності. При цьому важливо відзначити наступне:

- особливістю кліматичних умов України, особливо степової зони, є досить велика мінливість і нестійкість елементів погоди, що при вирішенні певних технологічних проблем завжди вимагає від агрономічної служби високого рівня знань, аналітичних здібностей і творчого підходу;

- головною причиною низької врожайності сільськогосподарських культур є те, що вирощування здійснюється без чіткого дотримання аграріями науково обґрунтованих технологічних рекомендацій;

- зміна кліматичних умов ще більше посилює необхідність коригування строків сівби, що взагалі не потребує ніяких додаткових витрат, потрібна тільки технологічна дисципліна. Проблему строків сівби потрібно вирішувати невідкладно, що дозволить значно збільшити врожайність і якість рослинницької продукції;

- говорити про збільшення кількості нової сільгосптехніки на аграрних підприємствах не доводиться. Але модернізація, переоснащення та використання останніх розробок для ремонту та обслуговування існуючої сільськогосподарської техніки, агрегатів і механізмів, безперечно, буде сприяти підвищенню ефективності і довговічності її використання;

- необхідно прискорити впровадження у виробництво порівняно недорогих і якісних вітчизняних сортів і гібридів нового покоління (мають цінні господарські властивості та ознаки), які найбільш адаптовані до агроекологічних умов вирощування;

- слід використовувати науково обґрунтоване чергування вирощуваних культур і застосовувати диференційовану систему обробітку ґрунту на підставі біологічних особливостей сільськогосподарських культур;

- мінеральні добрива слід використовувати, в першу чергу, під пріоритетні культури. Дози добрив оптимізувати залежно від біологічних особливостей вирощуваних культур та наявності елементів живлення в ґрунті. Перспективним є перехід на застосування рідких азотних добрив, окупність яких значно вища;

- в системі захисту рослин слід використовувати тільки оригінальні препарати. Пестициди застосовувати тільки при досягненні чисельності шкідливих організмів вище економічних порогів шкодочинності в залежності від видового складу збудників хвороб, бур'янів і шкідників. Використовувати крайові обробки посівів або тільки в осередках сверхпорогове поширення шкідливих об'єктів, чергуючи застосування різних видів пестицидів у часі;

- проводити своєчасне прибирання, виконуючи його якісно і в найкоротші терміни. Належні умови зберігання рослинницької продукції сприятимуть збереженню показників якості вирощеного врожаю та цін реалізації.

Постійне і своєчасне проведення поточних розрахунків витрат матеріально-технічних ресурсів при вирощуванні сільськогосподарських культур дасть можливість оптимізувати затрати сільгосптоваровиробників, що, в свою чергу, підвищить економічну ефективність виробництва аграрної продукції та поліпшить фінансовий стан сільськогосподарських підприємств. Високого

результату можна досягти тільки за умов впровадження в технології виробництва продукції інноваційних заходів, поліпшення організації та оплати праці.

**Руденко І. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Економіка»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петрова О.О.**

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Провідним напрямом в процесі переходу України до інноваційного розвитку має стати поліпшення інвестиційного клімату в Україні та всебічне стимулювання національного капіталотворення та інвестиційних процесів. Ключовим засобом на цьому шляху є, на нашу думку, виведення витрат підприємства на інвестиції в основні фонди з-під оподаткування податком на прибуток. Лише цей крок може надати суттєве прискорення розвитку інвестицій в Україні. Через значну обмеженість інвестиційних ресурсів, слід цілеспрямовано сприяти їхній концентрації на інноваційних напрямках.

З цією метою мають здійснюватися:

- узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії;
- стимулювання капіталовкладень в реконструкцію, оновлення і створення інфраструктури виробництва;
- заохочення надання комерційними банками кредитів під інвестиційні проекти, які передбачають інноваційну діяльність;
- забезпечення прозорості процесів надання податкових стимулів інноваційної діяльності, надання допомоги в одержанні належних пільг та відстрочок, податкові канікули на час повернення підприємством інвестиційного кредиту;
- надання правового та методичного сприяння утворенню малих підприємств, насамперед, інноваційного спрямування, іншим формам самостійного інвестування заощаджень та самозайнятості населення, спрямованим на активізацію інноваційної діяльності та розвиток людського капіталу нації;
- широка роз'яснювальна та пропагандистська робота щодо формування ідеології інноваційного інвестування як інвестування в майбутнє держави, престижності та економічної вигідності інноваційної діяльності, пропаганда досвіду найбільших та найуспішніших національних інвесторів.

Попри визнання провідної ролі інвестицій, які здійснюються з внутрішніх джерел фінансування, в політиці забезпечення інноваційного розвитку значна увага має приділятися створенню сприятливих умов для залучення в українську

економіку іноземних інвестицій. Потреба залучення іноземних інвестицій під конкретні програми і проекти, які мають інноваційне спрямування, потребує подальшого формування організаційного механізму залучення іноземних інвестицій. З метою забезпечення інноваційної спрямованості іноземних інвестицій слід здійснювати такі заходи:

- зниження рівня оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями у галузях економіки, які належать до пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, при перевищенні інвестиціями певного розміру або виконанні завдань здійснення інноваційної діяльності;

- заохочення спільного фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та зарубіжними інвесторами, з метою залучення сучасних виробничих, маркетингових, управлінських та організаційних інновацій;

- удосконалення організаційно-правових механізмів міжнародного трансферу технологій;

- всебічна підтримка створення промислово-фінансових груп з спрямуванням їх ресурсів на реалізацію довгострокових інвестиційних проектів та проектів, що вимагають значних обсягів інвестицій, за рахунок корпоративного фінансування цих проектів вітчизняними та зарубіжними суб'єктами;

- формування загальнонаціональної інформаційної мережі спеціальних інституцій, аудиторських, консалтингових фірм, які виступатимуть джерелом достовірної інформації про інвестиційні можливості підприємств, галузей та регіонів, інвестиційні перспективи, умови діяльності іноземних капіталів на території України, становище на ринках, виробничий, науково-технологічний, кадровий потенціал, макроекономічне становище, правове середовище тощо;

- будівництво бізнес-центрів, в тому числі, у невеликих містах - центрах регіонів, розвиток яких визначено як структурний пріоритет, за рахунок як державних, так і приватних інвестицій.

Реалізація конкретних завдань інноваційної стратегії вимагає насамперед визначитися з типом її побудови, від якого залежить логіка та послідовність застосування безпосередніх інструментів. Таких типів може бути декілька:

1. Підтримка впровадження дифузії інновацій, тобто їхнього копіювання шляхом купівлі патентів та технологій за кордоном з метою подальшого самостійного удосконалення. Такий шлях має як переваги, так і породжує серйозні макроекономічні проблеми. Головною з них може стати перехід розвитку економіки країни на рейки так званого "наздоганяючого розвитку", який поставить країну перед необхідністю постійних витрат на закупівлю все нових і нових технологій. Такі витрати можуть надто зрости, що спричиниться до відволікання значних коштів за рахунок соціальних та інших важливих витрат.

2. Підтримка іноземної високотехнологічної експансії з метою інтеграції в передові транснаціональні корпорації та отримання таким чином ефекту копіювання передових технологій, підвищення кваліфікації трудових ресурсів. Такий шлях ставить в залежність економіку України від іноземного

інвестування, призводить до значного відтоку прибутків з країни. На нашу думку, експансія іноземного капіталу в цілому приносить національній економіці в стратегічній перспективі більше переваг, ніж втрат, лише в разі збалансованого іноземного інвестування, тобто в разі присутності українського капіталу в економіках країн походження іноземних інвестицій.

3. Підтримка “точок зростання”, тобто тих галузей чи підприємств, які досягли певних успіхів в науково-технічних розробках, мають людський та інфраструктурний потенціал для ефективного інноваційного розвитку та здатні через свої масштаби стати “локомотивами” зростання, тобто можуть спонукати до розвитку суміжні галузі, споріднені виробництва та наукові дослідження і, зрештою, визначити спеціалізацію України на міжнародних ринках.

Спеціального дослідження потребує можливість змішаних стратегій та усунення суперечностей в результаті їхньої реалізації. Не вдаючись до моделювання наслідків реалізації кожної з стратегій, ми попередньо робимо висновок про можливість використання елементів кожної стратегії з постійним моніторингом наслідків. В процесі набуття досвіду регулювання інноваційної діяльності окремі інструменти покажуть себе як найбільш ефективні та отримають ширше застосування за рахунок інших.

Сучасна “нова економіка”, яка здобуває поширення в світі і розвиток якої є одним із завдань інноваційного розвитку України, діє на міждисциплінарному, інтергалузевому рівні, спираючись на залучення в сферу своєї дії великої кількості різноманітних галузей. Це спонукає до переходу від галузевих пріоритетів інноваційної стратегії до функціональних, що полягатиме в мобілізації та розширенні національних конкурентних переваг. Першість функціональних пріоритетів над галузевими принципово важлива за умов нерозвиненості системи технологічного передбачення. З огляду на це, на першому етапі інноваційна стратегія має бути спрямована на:

- сприяння реалізації вже існуючих конкурентних переваг України;
- значного науково-технологічного потенціалу, висококваліфікованих кадрів, об’єктів інтелектуальної власності;
- високого рівня вищої освіти;
- технологічного потенціалу оборонно-промислової та авіакосмічної сфер і суміжних з ними галузей;
- резервів виробничих потужностей по випуску масової дешевої, але якісної продукції, яка здатна знайти збут на внутрішньому ринку, а також на ринках зарубіжних країн;
- природних ресурсів, розвиненої мінерально-сировинної бази і транспортної інфраструктури;
- забезпечення спрямування інноваційної політики на реалізацію проектів, які забезпечували б зниження загального рівня витрат в економіці та розвиток інфраструктури і, таким чином, поліпшували б фінансовий стан підприємств, сприяли підвищенню платоспроможного попиту на інновації та подальшій активізації інноваційної діяльності, зокрема, в галузях енергетики й транспорту.

За нестачі державних фінансів визначального значення набуває саме сфера організаційних інновацій, які можуть за мінімальних інвестиційних вкладень (або й без їхнього здійснення) сприяти суттєвому підвищенню ефективності українських підприємств та функціонування національної економічної системи в цілому.

**Свідер В.В. - - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Економіка»
Науковий керівник – д.е.н., проф. Танклевська Н.С.**

АДАПТАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ДОСВІДУ ОБЛІКУ ПАСИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бухгалтерський облік визначає середовище, в якому він функціонує. Кожна країна має свою історію, цінності, політичну систему. Те саме можна сказати і про бухгалтерський облік. Принципи його організації в різних країнах значно різняться між собою. Ці відмінності зумовлені як існуванням різних форм господарської діяльності, так і впливом на практику обліку зовнішніх чинників (політичних, економічних, соціальних, географічних та ін.). Водночас певна подібність «навколишнього середовища» у двох різних країнах, як правило, зумовлює багато спільних рис у системах бухгалтерського обліку, що ними застосовуються.

Отже, якщо вважати ідею впливу «навколишнього середовища» на систему бухгалтерського обліку правильною, то країни з подібними соціально-економічними умовами та системи обліку повинні мати багато спільного. Найбільш прийнятною для фермерських господарств України, на наш погляд, є організація бухгалтерського обліку у французьких сільськогосподарських кооперативах. Організації бухгалтерського обліку, контролю і звітності, принципам оцінки діяльності сільськогосподарських кооперативів приділяється постійно увага із сторони державних і громадських організацій Франції, особливо після прийняття загального плану рахунків бухгалтерського обліку в 1947 р.

Облік у французьких кооперативах організований у відповідності з вимогами торгового і сільськогосподарського кодексів, відповідає принципам і правилам плану рахунків, прийнятих Вищою сільськогосподарською кооперативною радою Франції. В основу кооперативного плану рахунків закладений загальний план рахунків 1982 р. Національної ради з бухгалтерського обліку Франції, розробленому у відповідності з вимогами Четвертої Директиви Європейської економічної співдружності від 25 липня 1978 р.

У загальних положеннях плану рахунків сільськогосподарських кооперативів розглянуто основні принципи бухгалтерського обліку: оцінка засобів, обережність, розподіл бухгалтерських періодів, постійність використання методів обліку, доброякісність інформації і продовження діяльності. Основні відмінності плану

рахунків французьких сільськогосподарських кооперативів і рекомендований нами план рахунків для фермерських господарств нашої країни такі:

1. Французький план рахунків побудований на використанні методу «затрати – випуск» В. Леонтьєва, що є основою функціонування регульованої ринкової економіки. Реалізація даного методу в плані рахунків бухгалтерського обліку дозволяє визначити фінансовий результат кооперативу трьома різними способами: на основі групування засобів і джерел, порівняння затрат з випуском і використанням центрів відповідальності або прибутку. При цьому два перші способи не передбачають калькулювання собівартості продукції і послуг, яка проводиться тільки в управлінській бухгалтерії.

2. Бухгалтерські рахунки французького плану рахунків поділяються на рахунки фінансової та управлінської бухгалтерії. Цей принцип рекомендований Міжнародним комітетом з бухгалтерських стандартів і Міжнародною федерацією бухгалтерів та дозволяє створити і використовувати управлінську бухгалтерію і її модифікації (маржеву, стратегічну).

План рахунків фермерських господарств України, як і всіх сільськогосподарських підприємств, побудований за однорядною системою рахунків, при якій всі рахунки є балансовими, а в обліку затрат на виробництво спостерігається інтеграція статей і елементів затрат, що різко підвищує трудомісткість обліку і головне, знижує оперативність та визначення результатів у системі бухгалтерського обліку. Комітет з міжнародних бухгалтерських стандартів рекомендує використання елементів затрат у фінансовій, а статей затрат – тільки в управлінській бухгалтерії.

3. Принцип обережності визначає поведінку кооперативу по відношенню до можливих ризиків. Основою є асиметричний облік прибутків і збитків тобто прибуток відображається у бухгалтерії після здійснення операції, а збиток враховується після виникнення передбачення про його можливість.

Використання цього принципу забезпечує максимальну безпеку діяльності кооперативу. Кооперативи несуть відповідальність перед законом за борги і результати діяльності кооперативу.

У системі бухгалтерського обліку України використовується принцип симетричного обліку прибутків і збитків, тобто вони відображаються після здійснення відповідних операцій, що не відповідає принципам ринкової економіки й знижує конкурентноздатність виробленої продукції.

4. Принцип доброякісності фінансової інформації спрямований на забезпечення її достовірності та відображення реального фінансового положення кооперативу.

5. Принцип продовження діяльності передбачає, що деякі затрати, пов'язані з наступною діяльністю кооперативу, амортизуються протягом певного періоду. До них відносяться витрати на організацію діяльності кооперативу, проведення наукових досліджень, вартість придбаних “ноу-хау” тощо.

Таким чином, інформація, отримана в процесі обліку і аналізу діяльності фермерського господарства, дозволяє фермеру приймати правильні та своєчасні управлінсько-виробничі рішення. Отже, зарубіжний досвід ведення фермерського

господарства і оцінка особливостей технології обліку його діяльності дозволяють зробити науково обґрунтовані висновки щодо можливостей застосування передових методів й систем ведення господарства і обліку в Україні.

Список використаних джерел

5. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах [Текст] : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горецька; Житомирський інженерно-технологічний інститут. — Житомир: Рута, 2002. — 544 с. . – Бібліогр.: с. 532-534. - ISBN 966-7570-84-3.

**Січна Ю.М. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Карташова О.Г.**

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ФОНДОМ УКРАЇНИ

У системі правової охорони навколишнього природного середовища за своєю соціальною значущістю виділяється проблема лісів як основного компоненту біосфери. Ліси України є національним багатством і за своїм призначенням та розташуванням вони виконують цілу низку важливих функцій (оздоровчі, захисні, санітарно-гігієнічні, водоохоронні та інші), забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах.

Ліси – це один з найважливіших компонентів навколишнього природного середовища, найскладніше та найпотужніше рослинне угруповання за різноманітністю побудови та рівнем впливу на довкілля. Лісами вкрито близько третини суходолу Землі, вони життєво необхідні людству з багатьох точок зору: екологічної, економічної, соціальної, культурної, духовної тощо. Оцінюючи якість людського життя, організація ООН з питань освіти, науки та культури розглядає до тридцяти одного показника, п'ятнадцять з яких, у тому числі забезпеченість киснем, водою і харчами, кліматичні умови, збереженість фауни і ґрунтів, наявність деревини, тісно пов'язані з лісами.

Що стосується завдань управління лісовим фондом України, то відповідно до ст. 25 ЛК України такими є: забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів. В якості основних шляхів вирішення поставлених завдань визначені (ст. 25 ЛК України): (1) формування та визначення основних напрямів державної політики у сфері лісових відносин; (2) визначення законом повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; (3) установлення відповідно до закону порядку і правил у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів; (4) здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів.

Основні завдання центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері лісового господарства, визначені у Положенні про Держлісагентство України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 521. Згідно п. 3 цього положення основними завданнями Держлісагентства України є: (1) реалізація державної політики у сфері лісового та мисливського господарства; (2) внесення на розгляд Міністра аграрної політики та продовольства пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері лісового та мисливського господарства.

Зміст державного управління лісовим фондом України найбільш повно відображається у функціях, які реалізуються в процесі цієї діяльності. «Функція державного управління» – основний напрям управлінської діяльності, за допомогою якого виконуються державні завдання та досягається мета, яку ставив законодавець у нормах адміністративного права.

Важливого значення для вдосконалення вітчизняної лісової політики, нормативно-правової бази у цій сфері, пошуку найбільш дієвих моделей управління лісовим фондом України має дослідження зарубіжного досвіду. Впродовж останніх років Україна бере все більш активну участь у світових лісових процесах, ратифікує міжнародні угоди у лісовій сфері, які потребують подальшого впровадження в практичну площину. Передусім, це стосується концепції сталого лісового управління, яка зазнає за сучасних умов активного розвитку та впровадження у багатьох країнах світу, на що вже зверталась увага раніше. Відзначимо, що, хоча Україна з 1993 року є учасником пан-Європейського процесу сталого управління лісами в рамках МКЗЛЄ, однак, у цьому напрямку з точки зору практичної реалізації робляться лише початкові кроки.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про те, що організаційно-правове забезпечення управління лісовими фондами різних іноземних країн залежить значною мірою від таких чинників як стан лісистості країни (варто не ототожнювати з терміном «площа лісів», який не залежить від площі країни) та розподіл лісів за формами права власності. Лісистість – це відношення покритої лісом площі до загальної площі району, області, території країни, континенту, світу, що виражається у відсотках.

Увага з боку держави до проблем, пов'язаних з лісгосподарської галуззю України вимагає від органів, які здійснюють управління лісовим фондом, цілеспрямованого впровадження послідовної державної екологічної політики, яка відповідає б світовим нормам і стандартам. Це актуалізує необхідність вдосконалення системи державних органів та перегляду їх повноважень у галузі лісового господарства України, з метою підвищення рівня захисту та раціонального використання лісів, а також приведення правового підґрунтя у цій сфері, до європейських стандартів, з урахуванням приєднання України до загальноєвропейського процесу захисту лісів.

Концепція сталого розвитку лісового господарства є прогресивною, але далако не бездоганною. Непросте завдання запропонувати таку концепцію сталого розвитку лісового господарства, яка б цілком влаштувала країни з

полярними природними умовами лісовирощування, різними економічними інтересами та рівнем розвитку. В умовах конкуренції практично неможливо створити стійкі структури виробництва і споживання, особливо в країнах слаборозвинених та з перехідною економікою.

Концепція сталого розвитку лісового господарства відірвана від концепції соціального розвитку суспільства. Вона розрахована, головним чином, на багаті країни. Для інших країн вона може стати дієвим інструментом розвитку лише тоді, коли буде комплексно вирішувати екологічні, соціальні та економічні проблеми, охопить більшість країн світу, буде мати фінансове забезпечення і супроводжуватиметься впливовими економічними інструментами лісової політики.

**Сокол А. С. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»
Науковий керівник – к. е. н., доцент Шепель Т. В.**

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Технічні культури є одними з основних сільськогосподарських культур України, посівні площі та обсяги виробництва яких зростають з кожним роком. Вони є не лише важливою сировинною базою для харчової, легкої, хімічної, ткацької та багатьох інших галузей промисловості, але й кормовою базою тваринництва. Протягом останніх років зростають потреби в технічних культурах як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, що обумовлює розширення посівних площ та пошук нових, ефективних шляхів виробництва даних культур.

Подальший розвиток аграрних підприємств, зростання ефективності їх виробничої діяльності, робить можливим зростання експорту, зміцнення економіки країни, покращення фінансового стану аграрних підприємств, зростання доходів робітників, покращення умов їх праці, збільшення потоку грошових коштів на розвиток українського села, зміцнення позицій національного виробника на світовому ринку тощо.

В структурі посівів технічних культур в 2016 році провідне місце займають соняшник (68,6 %) та соя (21,1 %). За обсягами валового збору в 2016 році лідирують соняшник (13626,9 тис. т) та цукрові буряки (14011,3 тис. т). Надалі, вченими прогнозується зростання обсягів виробництва таких сільськогосподарських технічних культур як ріпак та соя, виробництво соняшнику планується на тому ж рівні, при одночасному зростанні його урожайності. Також прогнозується зменшення площі посівів цукрових буряків, при одночасному зростанні їх урожайності.

Отже, згідно прогнозів, надалі провідними технічними культурами стануть соняшник, ріпак та соя. Це обумовлено зростаючим попитом як внутрішнього так і зовнішнього ринку в даній продукції, сприятливими кліматичними умовами для виробництва, наявності переробних заводів, високими прибутками від реалізації даних видів продукції.

Інтеграція України у світовий економічний простір, зростаючі потреби ринку, потребують переведення вітчизняного аграрного виробництва на якісно нову - інноваційну модель розвитку. Інноваційна концепція розвитку агротехнологій полягає у зниженні енерго- та ресурсомісткості технологічних операцій, біологізації землеробства, оптимізації термінів виконання передбачених операцій, забезпеченні екологічності виробництва [1].

Використання ресурсозберігаючих технологій вирощування технічних культур є основою інноваційного розвитку галузі, а саме: економія ресурсів, підвищення урожайності культур, поліпшення якості продукції, підвищення родючості ґрунтів, зниження залежності врожаю від погодних умов. В Україні, враховуючи природний рівень родючості ґрунтів та сприятливі кліматичні умови, є можливість продовжити нарощувати виробництво технічних культур.

Враховуючи зарубіжний досвід, можна виділити декілька основних напрямів інноваційного розвитку виробництва сільськогосподарських культур: реструктуризація й оновлення матеріально-технічної бази; використання нових сортів, які забезпечать підвищення продуктивності та якості культур; впровадження інноваційних (енергозберігаючих та інтенсивних) технологій виробництва; удосконалення структури посівних площ в господарствах [2].

Ефективність діяльності сучасних підприємств значною мірою залежить від прийняття рішень з оптимізації витрат, що стає важливим фактором збереження конкурентних переваг, та забезпечення сталого розвитку.

У зниженні собівартості продукції та підвищенні ефективності виробництва важливу роль відіграє ефективне управління витратами. Управління витратами - це система цілеспрямованого впливу на склад, структуру і поведінку витрат та їх чинники на всіх етапах формування і розподілу витрат, що ґрунтується на використанні об'єктивних економічних законів і функцій менеджменту, задля підвищення ефективності діяльності підприємства на основі оптимізації рівня витрат, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети і поточних завдань його розвитку [3].

Управління витратами може здійснюватися різними методами. Світовою наукою і практикою вироблено кілька таких методів: таргет-костинг (Target-costing) і кайзен-костинг (Kaizen-costing) - як методи цілеспрямованого або проактивного формування собівартості; методи директ-костинг (Direct-costing) і стандарт-костинг (Standart-costing), метод бенчмаркінгу (Benchmarking), метод АВС-костинг.

В останній час дедалі ширше застосовуються прогресивні сучасні технології мінімальної обробки ґрунту, а саме: "Mini-till", "No-till" або "Zero-till", "Strip-till" Впровадження ресурсозберігаючих і мінімальних технологій

обробітку ґрунту мають деякі проблеми в адаптації до вітчизняних умов господарювання. До них можна віднести значні фінансові витрати, необхідність заміни машино-тракторного парку та використання сучасних інформаційних технологій.

Одним з шляхів досягнення високих показників урожайності є застосування технології точного землеробства. У наш час точне землеробство застосовується в багатьох країнах світу. Технології точного землеробства направлені на підвищення виробництва, зменшення собівартості продукції і збереження навколишнього середовища. Дана технологія заснована на аналізі кожного поля окремо: визначення особливостей рельєфу, агрохімічного складу ґрунтового покриву і передбачає застосування на кожній ділянці поля різних агротехнологій. Аналіз біологічного розвитку рослин проводиться на кожній ділянці поля. На основі біологічних потреб вноситься нормована доза мінеральних добрив тільки на тих ділянках, на яких це необхідно. Це все приводить до суттєвої економії мінеральних добрив та зменшення ймовірності забруднення навколишнього середовища. Основою комплексу управління технології точного землеробства є система підтримки прийняття рішень (СППР). Дана система формує карти обробки, які визначають як потрібно обробляти кожну ділянку поля. Електронна карта обробки завантажується в робото-технічні пристрої, що знаходяться на агрегаті. Технологія точного землеробства реалізовується за допомогою ряду сучасних інформаційних технологій. Найважливішими серед них є:

1) технологія оцінки врожайності (Crop Monitor), яка дозволяє підраховувати кількість наземної біомаси з кожної ділянки поля;

2) технологія глобального позиціонування (Global Positioning System-GPS), коли визначаються точні географічні координати кожної ділянки поля та місце розташування сільськогосподарської техніки;

3) технологія змінного нормування (Variable Rate Technology – VRT), коли, залежно від ситуації, на кожній ділянці поля виконують необхідну технологічну операцію.

Інтенсивна технологія вимагає високої кваліфікації кадрів, оптимального складу машинно-тракторного парку, правильного комплектування агрегатів та високоефективного їх використання. Здійснення всього взаємозв'язку забезпечує максимальну віддачу від вкладених коштів [4].

Отже, головним напрямом підвищення економічної ефективності вирощування технічних культур є впровадження комплексної інтенсифікації виробництва, використання досягнень НТП та інновацій в сфері агровиробництва.

Список використаних джерел

1. Ткачук В. І. Інновації як фактор підвищення ефективності виробництва зерна / В. І. Ткачук // Ефективна економіка. - 2014. - № 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2727>

2. Бабінець Т.Л. Доцільність використання ресурсощадних технологій в Україні / Т.Л. Бабінець // АгроІнком. - 2007. - № 11-12. - с. 31-37

3. Омельниченко О. С. Напрями оптимізації витрат в системі управління / О. С. Омельниченко // Ефективна економіка. - 2016. - № 4. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4901>

4. Сивак, Є. М. Системи технологій агропромислового виробництва : навч. посіб. / Є. М. Сивак, І. С. Брошак. - Тернопіль : ТНЕУ, 2010. - 132 с.

**Утешев М.К. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»**

Науковий керівник – к.е.н., доцент Петрова О.О.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Продукція олійних культур для сільськогосподарських підприємств є одним з основних джерел формування доходності, що дозволяє забезпечити їх ефективну діяльність. Виробництво олійних культур відіграє важливу роль у забезпеченні населення цінними продуктами харчування, галузі тваринництва – поживним кормом, переробної промисловості – сировиною. В умовах ринкової економіки для суб'єктів господарювання олійні культури виступають надійним джерелом грошових надходжень, їх насіння і продукти переробки конкурентоспроможні і користуються попитом на внутрішньому і світовому ринках. Україна – світовий лідер з переробки соняшнику і виробництва олії, а вітчизняна олійно-жирова галузь демонструє позитивну динаміку виробництва і розвитку навіть в кризовий період.

Зростаючі потреби населення планети у продуктах харчування стимулюють розвиток продовольчого сектору у світі та Україні зокрема.

Виробництво олійних культур є стратегічно важливим напрямом розвитку сільського господарства, оскільки насіння соняшнику, ріпаку та сої, а також вироблена з них продукція є високоліквідними товарами і сприяють вирішенню проблем, пов'язаних із продовольчою безпекою як держави, так і світу.

Олійно-жирова промисловість України показує високі темпи зростання виробництва, споживання і посідає одну з лідируючих позицій в експорті. З огляду на експортну спрямованість галузі актуальним є дослідження наслідків і перспектив розвитку ринку олійних культур в умовах глобалізації. Олійні культури є джерелом одержання цінної продукції продовольчого і технічного призначення. Частка прибутку від їх реалізації у прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції постійно збільшується. Саме тому потенціал олійних культур суттєво впливає на прибутковість і конкурентоспроможність аграрного сектора країни.

Дослідженням щодо формування пропозиції на ринку агропродовольчої продукції, в тому числі олійних культур і продуктів їх переробки, присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних учених, серед яких: О. В. Бронін, Г. В. Блакита, О. Г. Волощук, І. В. Драган, М. С. Заюкова, Н. В. Каткова, Т. О. Осташко, В. І. Піддубний, А. А. Побережна, Л. В. Страшинська, В. М. Шумейко та ін.

Аналізу стану та перспектив розвитку вітчизняних і світових олійних ринків присвятили наукові праці В. К. Гірман, Л. В. Бабенко, П. С. Вишнівський, В. П. Галушко, В. П. Гмиря, В. І. Губенко, Ю. В. Домашенко, М. Ю. Коденська, Н. Л. Кузьмінська, В. Г. Кухта, О. О. Митченко, В. І. Осадчук, С. І. Пластун, С. І. Поперечний, С. А. Сегеда, В. С. Уланчук, А. В. Фаїзов, О. Г. Шпикуляк, О. М. Шпичак та інші.

Незважаючи на значну кількість досліджень, варто зазначити, що питання забезпечення поступового розвитку олійно-жирової галузі в сучасних умовах, а також недопущення втрат лідируючого світового статусу України з експорту соняшникової олії потребують подальшого дослідження. Окремі аспекти проблем формування та розвитку ринку продукції олійних культур залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження. Актуальним завданням є оптимізація посівів олійних культур з урахуванням екологічних чинників і вимог екологічної безпеки господарювання в аграрній сфері.

Виробництво олійних культур залишається найстабільнішим серед усіх видів сільськогосподарської продукції в Україні, зважаючи на попит внутрішнього і зовнішнього ринків та економічну ефективність виробництва. За останні роки рівень рентабельності виробництва олійних культур перевищив 50%, що пояснює збільшення площі посівів олійних останнім часом. Це зумовлено стимулюванням в основному зовнішнього попиту.

У результаті зростання посівних площ та, як наслідок, валового збору олійних культур, а також зростання попиту на зовнішніх ринках, тенденція до збільшення обсягів експорту олійних буде зберігатися. З погляду продовольчої безпеки обсяги вітчизняного виробництва повністю забезпечують внутрішню потребу, залишаючи водночас можливість створення експортного потенціалу. Продукцію олійних культур Україна експортує до країн ЄС, Туреччини, Єгипту, Пакистану, ОАЕ, В'єтнаму та ін.

Україна за обсягом виробництва олії займає одне з провідних місць у Європі. Посівні площі олійних культур у нашій державі сягають 1,8 млн га. Найбільші площі займає соняшник (близько 96 % усіх олійних культур). На відносно невеликих площах вирощують ріпак озимий, рицину, мак олійний, льон олійний, рижій ярий та ін.

Олійні культури в Україні поступово набирають популярності та змінюється структура посівних площ. Зниження посівних площ під соняшником та нижча врожайність ніж минулого року є основними передумовами для зниження валового збору олійних культур. Експорт олійних

відбувається за рахунок сої та ріпаку, оскільки соняшник переробляється майже повністю всередині країни.

Таблиця 1

Баланс олійних, тис. тонн

Показник	Маркетингові роки						
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Початкові запаси	205	357	255	925	663	594	764
Збиральні площі, тис. га	6 594	7 796	7 331	7 867	7 973	8 377	8 247
Урожайність, тонн/га	1,85	1,77	2,19	2,06	2,11	2,27	2,19
Виробництво	12 206	12 017	16 034	16 213	16 849	19 036	18 044
Імпорт	29	27	20	31	22	18	17
Загальна пропозиція	12 439	12 401	16 309	17 168	17 535	19 648	18 824
Експорт	2 827	2 627	3 584	4 435	3 808	3 330	4 128
Переробка на олію	8 300	8 268	10 534	10 843	11 960	14 250	12 534
Промислове споживання	425	621	701	641	581	671	601
Насіння	211	209	206	246	290	307	301
Втрати	320	255	360	340	302	326	294
Внутрішній розподіл	9 256	9 353	11 801	12 070	13 133	15 554	13 730
Кінцеві запаси	357	421	925	663	594	764	966
Запаси, % до внутр. розподілу	3,85%	4,5%	7,83%	5,49%	4,53%	4,91%	7,03%
Втрати % до пропозиції	2,57%	2,06%	2,21%	1,98%	1,72%	1,66%	1,56%

Джерело: Державна служба статистики України

Частина виробників звертає більше уваги на таку культуру як соняшник, адже рентабельність соняшнику протягом останніх років була не нижче 20%, в той час як в 2015 році рентабельність сягнула позначки 80,5%.

Україна утримує лідерство як у виробництві соняшника, так і в експорті соняшnikової олії

Саме в нашій країні вирощується майже третина загального обсягу соняшника — 32%. Найближчими конкурентами є Росія з 24% та спільний ринок країн ЄС з 20%. У період з 2010 по 2016 рік площі посівів цієї культури в Україні збільшилися з 2,5 до 6 млн га: природно-кліматичні умови нашої країни

дозволяють вирощувати соняшник майже на всій її території. Також останніми роками, завдяки правильному використанню добрив та більш ретельному підбору сортів, спостерігається підвищення врожайності в середньому з 0,9 до 2,2 т/га.

Обсяги виробництва соняшникової олії в останні 6 років втричі перевищують показники 2000-2002 років. За [даними асоціації “Укролія”](#) виробництво цього продукту у грудні 2016 року досягло рекордної позначки майже у 560 тис. тонн, а її експорт минулого року становив 4,8 млн тонн, що на 123% вище показника 2015 року. Частка олійно-жирової продукції в експорті продукції українського АПК займає 30%, а в експорті продукції харчової промисловості — цілих 70%. Третину експортованої соняшникової олії було закуплено Індією.

Таблиця 2

Баланс насіння соняшнику, тис. тонн

Показник	Маркетингові роки						
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Початкові запаси	167	245	131	624	318	374	426
Збиральні площі, тис. га	4 712	4 837	5 006	5 209	5 166	6 075	5 581
Врожайність, тонн/га	1,84	1,63	2,19	1,94	2,16	2,24	2,09
Виробництво	8 670	8 387	10 941	10 133	11 181	13 605	11 720
Імпорт	13	20	15	21	15	10	8
Загальна пропозиція	8 850	8 652	11 087	10 778	11 514	13 989	12 154
Експорт	282	200	80	50	45	80	50
Переробка на олію	7 955	7 854	9 833	9 920	10 640	12 950	11 134
Промислове споживання	125	120	200	150	150	190	150
Насіння	44	44	50	50	55	63	58
Втрати	200	150	300	290	250	280	250
Внутрішній розподіл	8 324	8 168	10 383	10 410	11 095	13 483	11 592
Кінцеві запаси	245	284	624	318	374	626	512
Запаси, % до внутр. розподілу	2,9%	3,5%	6%	3,1%	3,4%	3,2%	4,4%
Втрати % до пропозиції	2,3%	1,7%	2,7%	2,7%	2,2%	2%	2,1%

Джерело: Державна служба статистики України

Валове виробництво соняшнику в поточному році сягнуло рекордної позначки в 13,5 млн т, що на 2,3 млн т більше ніж попереднього МР. Збільшення посівних площ майже до рекордної позначки в 6 млн га та ріст урожайності призвели до даного валового збору. Експорт соняшникового насіння очікується на низькому рівні, в той час як переробка на олію зростає до 12,7 млн т.

Собівартість виробництва соняшнику в 2014 році наблизилась до 300 грн/ц. Наразі спостерігається скорочення різниці в ціні між соняшниковим насінням, олією та шротом. Соняшникова олія в 2,1-2,2 рази дорожче ніж вартість сировини, в той час як три роки тому різниця була в 2,5-3 рази.

Високий попит на соняшник з боку переробних підприємств та на олію на міжнародному ринку стимулює ріст цін на сировину. Вартість насіння соняшнику, на відміну від цін на зернові, раніше реагує на зміну ціни.

Валове виробництво соняшнику в поточному маркетинговому році очікується нижчим ніж ми спостерігали минулого року. Передумовами цього слугувало зниження посівних площ та очікуване зниження врожайності соняшнику до рівня 2,1 т/га.

Собівартість виробництва соняшнику в 2016 році склала 448,3 грн/ц. Вартість вирощування з року в рік росте, однак попит на зовнішньому ринку та пізнаваність українського бренду соняшnikової олії також збільшується, саме тому ця культура користується попитом серед фермерів.

Як зазначалось раніше, частина виробників звертає більше уваги на культуру як соняшник, адже рентабельність соняшнику протягом останніх років була високою, та за результатом 2016 року склала 61,9%.

Вирощування соняшника є дуже високорентабельним бізнесом і потенціал цієї галузі залишається значним. Однак існує ряд перешкод:

- по перше, темпи розвитку потужностей переробки насіння соняшника випереджають темпи виробництва сировини. Загалом 25% екстракційних потужностей зараз не використовується, а дефіцит соняшnikового насіння становить приблизно 3 млн тонн.

- ще одним фактором, який суттєво впливає на зменшення врожайності, є зміна кліматичних умов, що провокує тривалі засухи у літній період.

- до країн ЄС експортується незначна кількість української соняшnikової олії, основні її обсяги надходять до країн Азії та СНГ. Тож експортний потенціал цього продукту залежить від коливань попиту на нестабільних ринках, що розвиваються. До того ж світова ціна на соняшnikову олію визначається вартістю пальмової та соєвої олій.

Список використаних джерел

1. Агробізнес. Електронний ресурс: режим доступу <http://propozitsiya.com/ua/oliyni-kulturi-v-ukrayini-zminyuyut-strukturu-posivnih-ploshch>

Федченко Д.В. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Федченко Д.В. Науковий керівник – к.е.н., доцент Губа М.І.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНО - РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Однією з форм реалізації регіонального управління водно-ресурсним потенціалом України є «Комплексна програма розвитку водного господарства Херсонської області на період до 2020 року».

Програма розроблена з метою підвищення ефективності використання меліоративних систем області, відновлення ролі меліоративних земель у продовольчому та ресурсному забезпеченні держави, реалізації державної і регіональної політики у галузі водного господарства, забезпечення централізованим питним водопостачанням, поліпшення екологічного стану сільських територій та умов проживання населення, задоволення потреби населення і галузей економіки області у водних ресурсах, оптимізації водоспоживання, запобігання та ліквідації наслідків шкідливої дії вод, екологічне оздоровлення басейну р. Дніпро, збереження і відтворення водних ресурсів.

Фінансування заходів Програми здійснюється за рахунок державного і місцевого бюджетів, а також інших джерел. Обсяг фінансування з державного та місцевого бюджетів визначаються щороку під час їх складання на відповідний рік або у ході їх виконання в межах наявних фінансових ресурсів. Орієнтований обсяг потреби в коштах на фінансування заходів Програми становить 6195,4 млн. грн., зокрема за рахунок державного бюджету - 2711,4 млн. грн., місцевого бюджету - 607,8 млн. грн., інших джерел - 2876,2 млн. грн., у тому числі за напрямками.

Механізми державного регулювання використання водно-ресурсного потенціалу в багатьох випадках не спрацьовують і залишаються малоефективними, тому їх удосконалення є актуальною темою для наукових досліджень та необхідною умовою забезпечення екологічної безпеки, сталого розвитку економіки і соціальної сфери України. Стан водно - ресурсного потенціалу України повною мірою залежать від темпів економічного зростання країни та характеру антропогенного навантаження на водне середовище.

Відтак, удосконалення механізмів державного регулювання використання водно-ресурсного потенціалу варто розглядати з двох точок зору: відновлення порушеної екологічної водної рівноваги та запобігання відповідному порушенню водних екосистем.

Очікування позитивного впливу на зменшення промислового навантаження на водно - ресурсний потенціал можливе реалізувати через: соціальну орієнтацію структури виробництва зі збільшенням частки галузей легкої і харчової промисловості, обмеження розвитку сировинних виробництв;

технічне та технологічне переозброєння виробництва на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, безвідходних та екологічно орієнтованих процесів, вирішення проблем знешкодження і використання всіх видів відходів [5].

Зменшення навантаження зрошувального землеробства на водно - ресурсний потенціал можливо досягти через механізм стимулювання запровадження суб'єктами господарювання новітніх технологій зрошення, які забезпечують економне використання води за рахунок її безпосередньої доставки в зону розміщення кореневої системи рослин [3].

Водним кодексом України [4], Законом України «Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства України» [1] та постановою Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [2] задекларовано басейновий принцип державного управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Проте через відсутність необхідної інституційної структури та відповідного нормативно - правового забезпечення басейнове управління в Україні не досягло того рівня, який існує в зарубіжних країнах.

Отже, для реального запровадження управління водними ресурсами за басейновим принципом необхідно вжити таких заходів: розробити та внести зміни й доповнення до Водного і Земельного Кодексів України, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про місцеве самоврядування в Україні»; розробити і затвердити на законодавчому рівні організаційну структуру і функціональну схему впровадження басейнового принципу управління; створити комплексну басейнову геоінформаційну систему з банком кадастрової інформації про водний фонд, водні ресурси та якість води, структуру земельних угідь і меліорованих земель, територіально - галузеву структуру водогосподарського комплексу та використання водних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2988 - III : за станом на 1 червня 2009 р. // ВВР України. - 2002. - № 25. Ст. 172.

2. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98 -ВР // ВВР України. - 1998. - № 38 - 39. Ст. 248.

3. Про заходи щодо розвитку зрошувального землеробства в Україні : Указ Президента України від 3 березня 2006 р. № 187/2006. - Режим доступу : http://www.president.gov.ua/documents/p_4074.html.

4. Водний кодекс України : за станом на 1 червня 2009 р. // ВВР України. - 1995. - № 24. Ст. 189.

5. Хвесик М. А. Водні ресурси у промисловому комплексі України / М. А. Хвесик, І. М. Кирпач. - К. : НАН України, РВПС України, 2004. - 56 с.

**Філіппова О.В. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Карташова О.Г.**

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розвиток малого аграрного підприємництва в ринковому середовищі значною мірою залежить від ефективності взаємовідносин у системі держава-підприємство. Реалізація даних взаємовідносин з боку держави здійснюється через організаційно-інституційний механізм, який базується на поєднанні ринкових законів та адміністративних засад державного регулювання задля досягнення певної мети. Поєднання головної мети малих аграрних підприємств – отримання прибутку та досягнення стратегічних цілей державної аграрної політики, вимагає формування належного організаційно-інституційного забезпечення.

Дослідження розвитку малого аграрного підприємництва з позицій державного регулювання потребує висвітлення його інституційного середовища, що є сукупністю правових, соціальних, екологічних, технологічних, економічних, психологічних та інших формальних і неформальних обмежень, які регулюють діяльність малих аграрних підприємств. Саме інституційне середовище виступає індикатором ефективності впливу інституційного механізму на діяльність малих аграрних підприємств, тобто будь-які зміни в даному середовищі прямо чи опосередковано впливають на діяльність аграрних формувань, які, у свою чергу, впливають на стан економіки в цілому. Під інституційним механізмом будемо розуміти комплекс інституцій та інститутів, синергетично пов'язаних між собою, які здійснюють вплив на розвиток малого аграрного підприємництва. Варто врахувати, відсутність в економічній теорії чіткого розмежування понять інститут та інституція, які є динамічними категоріями й в процесі соціально-економічного розвитку зазнають змін. До інституцій відносять традиції, норми, звичаї, правила поведінки, які сприятимуть поступовому розвитку малого аграрного підприємництва. Поряд з цим «інститути» є законодавчо закріпленими нормами та звичаями.

Отже, основні положення теорії інституціоналізму дають змогу говорити про формування механізму державного регулювання малого аграрного підприємництва на основі інститутів та інституцій, які є формальними та неформальними регуляторами будь-якої діяльності. Узагальнюючи класифікаційний розподіл елементів інституційного середовища та розуміння

природи інститутів різними науковцями, визначимо вплив інституційного забезпечення на розвиток малого аграрного підприємництва в Україні.

В Україні продовжується курс на інституційне забезпечення формування ефективного механізму функціонування економіки, а саме створюються правові й економічні інститути виключно ринкового спрямування, проте активно виникають проблеми регуляторного характеру, особливо в межах економічних інституцій та механізмів їх реалізацій.

Так, участь держави має стати індикатором, що характеризує перспективність розвитку певних підприємств або галузей. Адже в умовах значної інформаційної асиметрії приватні фінансові інститути орієнтуються переважно на компанії, які самостійно здійснюють досить велике інвестування. Мале аграрне підприємництво є однією зі сфер національної економіки, яка насамперед потребує формування ефективного інституційного забезпечення, адже забезпечує продовольчу та екологічну безпеку країни, соціальний розвиток у сільській місцевості.

З метою створення сприятливого середовища для розвитку малого аграрного підприємництва в Україні зупинимося детальніше на його інституційних складових. Базовим інститутом політичної системи та визначальним для розвитку аграрного підприємництва є інститут держави, який охоплює систему органів законодавчої, виконавчої та судової влади покликаних ефективно впливати на всі складові суспільного життя. Розвиток малого аграрного підприємництва залежить від діяльності органів різних регуляторних рівнів, які функціонують взаємопов'язано і створюють єдиний механізм. У зв'язку з цим, можемо виокремити такі основні рівні організаційного забезпечення регулювання розвитку малого аграрного підприємництва:

- міжнародний рівень, при якому регулювання здійснюється відповідно до встановлених договорів, квот, стандартів та членства у міжнародних організаціях (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (ІФАД), Міжнародна федерація органічного сільськогосподарського руху (IFOAM), Кодекс Аліментаріус, система управління безпечністю харчових продуктів (НАССР); міжнародний стандарт управління виробництвом і поставками безпечної продукції (Global GAP);

- європейський рівень, який містить комплекс правил і норм, що регулюють сферу виробництва та торгівлі сільськогосподарською продукцією (Постанова Ради Європи № 834/2007 від 28 червня 2007 року «Про органічне виробництво та маркування органічних продуктів», Регламент (ЄС) № 1307/2013 Ради ЄС про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів у рамках Спільної сільськогосподарської політики);

- загальнонаціональний рівень (Верховна Рада України; Міністерство аграрної політики та продовольства України, Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин, Український фонд підтримки підприємництва,

Український державний фонд підтримки фермерських господарств (Укрдержфонд));

- регіональний рівень (обласні департаменти агропромислового розвитку, регіональні відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств);

- місцевий рівень (районні відділи агропромислового розвитку, сільські та селищні ради).

Шаповал Н.І. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник – д.е.н., проф.. Танклевська Н.С.

ДЕРЖАВНЕ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Необхідність державного фінансування сільськогосподарського виробництва зумовлена не тільки специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному сільськогосподарському господарству. Серед них, зокрема такі: зниження закупівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання сільського господарства України від розвинутих країн за рівнем науково-технічного прогресу, передових технологій тощо; потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунту; низькі рівні розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу.

Держава повинна надавати фінансову підтримку на здійснення заходів, що мають досить важливе значення для розвитку сільськогосподарського виробництва, але вони не можуть бути профінансовані в повному обсязі сільськогосподарськими підприємствами за рахунок власних коштів або кредитів комерційних банків. Головною метою державної фінансової підтримки є стимулювання ефективності та підвищення конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва, аграрного підприємництва та розвиток соціального стану села [1, с. 184]. Державна підтримка сільського господарства в Україні охоплює бюджетне фінансування програм і заходів, які спрямовуються на розвиток галузі, пільговий режим оподаткування, часткову компенсацію процентних ставок за користування кредитами комерційних банків, списання безнадійної заборгованості перед бюджетом. Бюджетні кошти необхідні для підтримки процесу розширеного відтворення в сільському господарстві; для стримування інфляційних процесів і захисту інтересів споживачів сільськогосподарської продукції [2]. Основні засади бюджетного фінансування сільського господарства визначені в Законі України „Про державну підтримку сільського господарства України”, Стратегії розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року та ін.

Державна фінансова політика у сфері АПК України в умовах обмеженості ресурсами повинна орієнтуватися на побудову самодостатнього фінансово незалежного аграрного сектору економіки. Відсутність кореляційного зв'язку між бюджетним фінансуванням АПК та показниками його діяльності потребує системного вивчення досвіду провідних сільськогосподарських підприємств в усіх регіонах України, які за сучасних умов демонструють показники стабільного розвитку, з метою поширення цього досвіду в усій галузі, в тому числі і за допомогою дорадницьких служб. Бюджетне фінансування варто зосередити на заходах „Зеленої скриньки”, насамперед, на заходах з охорони навколишнього природного середовища та створенні державних резервів для забезпечення продовольчої безпеки (на поворотній основі). Необхідно відходити від практики виплат бюджетних допомог потерпілим від стихійних лих господарствам, а розвивати та удосконалювати страхові відносини в АПК.

Основними причинами неефективного використання коштів державного бюджету, які виділяються на підтримку АПК, є недосконалість механізмів отримання і розподілу бюджетних коштів та порушення бюджетної дисципліни при їх використанні. Щорічна зміна порядку та механізмів виділення коштів з державного бюджету, їх громіздкість, запізніле затвердження та внесення до них неодноразових змін протягом періоду спричиняє несвоєчасне отримання коштів державної фінансової підтримки та неефективне їх використання і повернення [4, с. 480-481].

Таким чином, в процесі дослідження встановлено, що для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентоздатності перш за все необхідно впорядкувати процес державного фінансування сільського господарства, забезпечити його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах. Впорядкування потребує механізм прямої державної підтримки сільського господарства. Бюджетні дотації і компенсації потрібно виплачувати насамперед ефективно господарюючим товаровиробникам, а основну масу коштів потрібно спрямовувати на фінансування програм, здатних забезпечити сталий розвиток сільського господарства.

Список використаних джерел

1. Крупський В.С. Можливості державної фінансової підтримки сільського господарства в Україні під час економічної кризи / В.С. Крупський // Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. - Вип. 19.11. - С. 184-188.

2. Майстро С.В. Напрями державної підтримки аграрного сектора та її вплив на конкурентоспроможність продукції на світовому ринку [Електронний ресурс]: / С.В. Майстро. - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/galuz/05msvpsr.pdf>.

3. УКАБ: підтримка сільського господарства досягла рекордно низького рівня [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/476952-ukab-pidtrimka-silskogo-gospodarstva-dosyagla-rekordno-nizkogo-rivnya.html>.

4. Семенишена Н.В. Інституційні сфери обліку бюджетного фінансування сільського господарства / Н.В. Семенишена, О.Д. Радченко // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1205/1/Semenyshena.pdf>.

Щетина В.П. -здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Економіка»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Крикунова В.М.

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність економічної діяльності підприємницьких структур, перспективи їхнього розвитку безпосередньо залежать від методів, форм, обсягів інвестиційної діяльності. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та всіх інших видів діяльності». Економічний зміст інвестування відображає така дефініція: інвестиції – це витрати на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал, а також на придбання або створення нематеріальних активів.

Оновлення та розширене відтворення виробничого потенціалу підприємств, а також виробництво конкурентоспроможної продукції ґрунтується, зокрема, на реальному інвестуванні – здійсненні вкладень в нове будівництво, створення виробничих потужностей, технічне переозброєння, модернізацію, реконструкцію та інші об'єкти, які сприяють розширенню і оновленню виробництва. Реальне інвестування є головною формою реалізації загальної економічної стратегії розвитку підприємства. Саме ця форма інвестування дає можливість підприємству успішно проникати на нові товарні й регіональні ринки, забезпечувати постійне зростання ринкової вартості підприємства. Розрізняють три форми реальних інвестицій: капітальні інвестиції, або капітальні вкладення; інноваційні інвестиції (інновації); інвестиції в матеріальні оборотні активи

Левову частку реальних інвестицій становлять капітальні інвестиції, обсяг яких є важливим макроекономічним показником, що надає підстави для оцінювання інвестиційної активності у країні (табл. 1).

За даними Державної служби статистики, відновлення позитивної динаміки зазначеного показника спостерігається у 2015-2016 р. В останньому з аналізованих років обсяг капітальних інвестицій в економіку України склав 359,2 млрд грн, що на 31,5% більше попереднього року. Капітальні інвестиції у сільському господарстві становлять 50,4 млрд грн, що на 68% більше

попереднього року (14% загальної величини). Наведені дані свідчать про оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, запровадження сучасних технологій, що забезпечує їх розвиток.

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій в Україні, млн грн (у поточних цінах)

Сфера реалізації	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Усього по країні	189061	259932	293692	267728	219420	273116	359216
Сільське, лісове та рибне господарство	11568	17039	19411	19059	18796	30155	50484
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	11311	16703	19086	18640	18388	29310	49660

Первинною організаційною ланкою реального інвестування є інвестиційний проект. Термін «інвестиційний проект» розглядають з точки зору підготовленого відповідним чином оформленого програмного документу, а також як сукупність конкретних дій і заходів щодо реалізації інвестиційних намірів. Розробка та реалізація реального інвестиційного проекту виробничої спрямованості охоплюють певний проміжок часу від появи відповідної ідеї до практичного її втілення (уведення в дію нового виробничого об'єкта, випуск нової продукції, впровадження організаційно-економічної новачії).

У Програмі промислового розвитку ООН (UNIDO) проект розглядають як цикл, що складається з трьох окремих фаз – передінвестиційної, інвестиційної та експлуатаційної. Передінвестиційна фаза (The Pre-investment Phase) складається із певних стадій: визначення інвестиційних можливостей; вибір цілей проекту; розгляд усіх можливих варіантів; відбір проектів та їх ранжирування; попередня оцінка інвестиційної пропозиції; розробка проекту (детальна розробка проектно-кошторисної документації, технічний, екологічний, соціальний, інституційний, фінансовий, економічний, комерційний аналіз; аналіз ризиків).

Протягом інвестиційної фази (The Investment Phase) здійснюють такі заходи: визначення організаційної, правової та фінансової бази здійснення проекту, проведення тендерів, укладення угод; вирішення технічної, технологічної частини проекту і придбання землі та устаткування під прийняту проектом технологію; проектні, будівельно-монтажні роботи; формування адміністрації; виробничий маркетинг.

Експлуатаційна фаза (The Operational Phase) – технічно і технологічно важливий період здійснення проекту. У цей період проводять комплексне опробування з отриманням проектного продукту, виробу і т. ін., прийняття в

експлуатацію з оформленням відповідного акту приймання. Експлуатаційна фаза, або експлуатація виробничої потужності чи об'єкта, дає відповідь, наскільки результати проекту відповідають його цілям.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Статистичний щорічник України за 2016 рік. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua
3. Guidelines on Technical Cooperation Programmes and Projects / United Nations Industrial Development organization. – Режим доступу: http://www.renenergyobservatory.org/uploads/media/TC_Guidelines_20060829.pdf

**Юрченко Є.О. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шепель Т.В.**

СУТНІСТЬ ВИТРАТ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ВПЛИВУ НА ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Системне скорочення матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, більш повне використання генофонду сільськогосподарських рослин і тварин повинні забезпечити суттєве збільшення виходу продукції, значне підвищення дохідності та конкурентоспроможності галузі. Тому в умовах як внутрішньої, так і зовнішньої конкуренції за ринки збуту продукції велика увага сільськогосподарськими товаровиробниками приділяється визначенню, моніторингу, аналізу витрат виробництва та собівартості одиниці продукції. Членство України в СОТ і вихід на міжнародні ринки висувають витрати головним чинником забезпечення дохідності агроформувань [1, с. 3].

Значимість і вагомість в економічній науці та практиці таких категорій як витрати та собівартість цілком закономірно вимагають з'ясування їх суті спочатку в нормативно-правових актах держави. Так, згідно П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [2] витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

У Податковому кодексі України витрати розглядаються як сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у

вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) [3].

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 41 [4, с. 1201] витрати розглядаються як зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам.

Таким чином, визначення поняття витрат, що міститься в Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку та Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств має чітко виражений фінансово-обліковий характер. Категорія витрати втрачає суто економічне значення та головне місце в економічній роботі кожного підприємства. Витрати відіграють роль тільки у фіксації одержаних результатів і не сприяють поліпшенню фінансово-економічного стану підприємств у відтворювальному процесі. Це на нашу думку є невиправданим, оскільки витрати при їх визначенні та формуванні повинні передбачати своє скорочення за рахунок постійного зниження матеріало-, енерго-, трудоемності продукції на основі більш повного використання біологічного потенціалу рослин і тварин.

Однак за умов функціонування сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах господарювання, витрати перестають бути лише сукупністю матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, з якої виготовляється продукція. Вони стають основою успішного здійснення всіх складових господарської діяльності – виробництва, управління, планування, контролю, маркетингу тощо. В табл. 1 визначено сутність витрат в залежності від впливу на процеси відтворення.

Таблиця 1

Сутність витрат в залежності від впливу на відтворювальний процес

Вплив на відтворювальний процес	Сутність витрат
Управління	Витрати (як об'єкт управління): - основа прийняття більшості управлінських рішень, спрямованих на досягнення високого економічного результату виробничо-господарської діяльності підприємства; - засіб удосконалення інформаційного процесу управління ; - засіб визначення стану і перспектив функціонування господарських структур.

Планування	Витрати (як об'єкт планування): - засіб визначення цілей підприємства та його підрозділів у формі постановки виробничих завдань і вибору засобів для їх виконання; - засіб організації контролю та відповідальності за досягнутий рівень витрачання через порівняння фактичної і планової величин; - один з основних елементів, необхідних для визначення економічних результатів діяльності підприємства, що очікуються в майбутньому періоді ; - засіб розробки нормативів вартості ресурсів, визначення їх рівня на одиницю продукції, нормативної (планової) собівартості.
Виробництво	Витрати (як економічна категорія): - засіб забезпечення здійснення процесу виробництва. Витрати (як об'єкт): - засіб оцінювання економічної доцільності здійснення виробничого процесу.
Контроль	Витрати (як об'єкт контролю): - засіб впливу на результати діяльності підрозділів і підприємства в цілому ; - засіб досягнення оптимального рівня рентабельності виробництва та належної ефективності діяльності господарюючого суб'єкта ; - засіб впливу на обґрунтовану розробку заходів щодо зниження витрат ресурсів, енерго-, матеріалоемності продукції.

Собівартість характеризує рівень витрат на виробництво продукції, що завершено, тобто собівартість є вартісним вираженням витрат ресурсів у процесі виробництва певного обсягу продукції, відшкодування яких є необхідною умовою простого відтворення.

Враховуючи вищесказане, на нашу думку, витрати – це використані природні, матеріальні, нематеріальні, трудові і фінансові ресурси, які мають грошове вираження і контролюються підприємством у процесі виробництва продукції з метою забезпечення умов простого та розширеного відтворення.

Список використаних джерел

1. Маренич Т.Г. Об'єктивна оцінка витрат як основа вдосконалення управління економікою / Т.Г. Маренич // Вісник ХНТУСГ : Економічні науки. – Вип. 99 – X. : ХНТУСГ, 2010. – С. 3-16.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Податковий кодекс України / Офіційний вісник України. – Том 1. – 2010 р. – № 92. – С. 9.

4 Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / [пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова]. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1286 с.

**Яворська О. М. - здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»**

Науковий керівник – д.е.н., доц. Руснак А.В.

РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ВІВЧАРСТВА

Виробнича діяльність підприємства завжди пов'язана з витратами. Витрати – важлива та складна економічна категорія, яка є одним з вирішальних чинників впливу на фінансові результати суб'єктів господарювання. Необхідність вивчення витрат обумовлена тим, що вони характеризують рівень технології та організації виробництва, ефективність господарювання, яка оцінюється через порівняння витрат та результатів діяльності.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» стверджує, що витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [1]. Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що приводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати будуть достовірно оцінені [2].

Показник собівартості дає можливість глибоко аналізувати економічний стан підприємства і виявляти резерви підвищення ефективності виробництва. Із зниженням собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції, а отже, і зміцнюються позиції підприємства на товарному ринку [6].

Дослідження впливу матеріальних витрат на собівартість продукції дає змогу зробити висновок, що виробництво продукції вівчарства зумовлює різні витрати в процесі вирощування овець різних порід, з однаковою кормовою базою, в однакових умовах. Чиста маса вівці тісно пов'язана з нормою витрат і утворенням природних відходів.

У цілому, масив інформації про класифікацію витрат на підприємстві з виробництва продукції вівчарства можна використовувати за трьома напрямками: 1) про основні (прямі) та виробничі накладні (непрямі) – для оцінювання рівня витрат протягом періоду діяльності, а також визначення

прибутку; 2) про перемінні та постійні – для прийняття управлінських рішень у різних сферах діяльності підприємства; 3) про характер розподілу між окремими дільницями виробництва (центрами витрат та відповідальності) – для контролю та регулювання.

Тільки комплексне дослідження резервів зниження собівартості продукції, окремих витрат дозволяє досягти підприємству економічного ефекту і конкурентоспроможного становища на ринку.

Спеціалізація у вівчарстві передбачає також раціональну організацію робочих процесів, у тому числі організацію системи пасовищного утримання, ветеринарного обслуговування, забою тощо.

Досить важливим джерелом зниження собівартості продукції на даному підприємстві є зростання продуктивності праці. За рахунок зростання продуктивності праці досягається економія заробітної плати., а також завдяки зростанню продуктивності збільшується випуск продукції, за рахунок чого досягається зниження собівартості продукції шляхом економії непропорційних витрат.

До резервів можна віднести втрати робочого часу, пов'язані з низьким рівнем технологічної і трудової дисципліни, не оптимальністю навантаження тварин на працівника галузі, марнотратством і безгосподарністю у витрачанні ресурсів і в першу чергу кормів, недотриманням кошторису накладних витрат тощо. До резервів відносять організаційні заходи, пов'язані з ліквідацією прохолостів віцематок, із своєчасним введенням у продуктивне використання ремонтного молодняку, підвищенням інтенсивності використання тварин, скороченням до науково обґрунтованих технологічних перерв надходження, впровадження нових прогресивніших методів організації виробництва і праці та ін.

До капіталомістких резервів можна віднести витрати пов'язані з: 1) поновленням стада, 2) створенням належних санітарно-гігієнічних умов на фермах для тварин і для обслуговуючого персоналу, 3) структурну перебудову тваринництва, 4) технологічними змінами, 5) нарощуванням кормо виробництва і поліпшенням якості кормів, 6) реалізацією заходів екологічного характеру - придбання відповідного обладнання, будівництво гноєсховищ тощо.

Значною мірою рівень ефективності застосування конкретної системи виробництва продукції вівчарства обумовлюється притаманним їм співвідношенням натуральних чинників здійснення технологічних процесів – масою та вартістю кормів, кількістю годин праці, витратами води, обсягами фракцій гною. Суттєво впливає на рівень ефективності господарювання також спосіб годування тварин.

Отже, важливими резервами економії сировини, а як результат зниження витрат виробництва продукції вівчарства в цілому по підприємству є удосконалення організації, планування і управління виробництвом, механізації і автоматизації всіх стадій технологічного процесу, концентрації і спеціалізації виробництва. Впровадження нової системи управління фінансовими процесами

на підприємстві дозволяє оптимально розробити технологічні режими виготовлення продукції, вибрати найкращі параметри, знизити витрати сировини, собівартість продукції, збільшити рентабельність, виключити вплив факторів, пов'язаних з організацією й управлінням виробництва.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
3. Тлучкевич Н.В. Облік витрат та калькулювання собівартості в сільському господарстві: теорія, методика, практика / Н.В. Тлучкевич // Економічний форум. – 2011. – № 1. – С. 11–21

ЗМІСТ

Стор.

Березовська Н.С., Морозов Р.В. Суть та основні поняття операційної діяльності підприємства.....	4
Бойко К.В., Танклевська Н.С. Перспективні напрями інвестиційної діяльності аграрних підприємств.....	6
Глухова Г.Г., Морозов Р.В. Удосконалення облікової політики підприємства.....	7
Гудзоватий С.Й., Петрова О.О. Підвищення ролі державних інституцій у формуванні механізму реалізації продукції рослинництва.....	9
Давидко А.В., Аверчева Н.О. Ефективність використання оборотних активів в сільськогосподарських підприємствах.....	12
Дитиняк Ю.Ю., Танклевська Н.С. Посилення контролю за капітальними інвестиціями.....	14
Жаворонкова Я.Ю., Руснак А.В. Методика дослідження та оцінки стратегічного планування розвитку рослинницьких галузей.....	16
Жуковська А.О., Карташова О.Г. Удосконалення механізмів реалізації молодіжної політики України у контексті європейської інтеграції.....	18
Іддуба Л.Х., Руснак А.В. Чинники конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників.....	21
Кальченко О.Ф., Танклевська Н.С. Напрями вдосконалення обліку фінансових ресурсів на підприємстві.....	24
Кваснікова А.О., Морозов Р.В. Міжнародний досвід у формуванні і використанні результатів діяльності сільськогосподарських підприємств із застосуванням органічного землеробства.....	26
Кичинський А., Галат Л.М. Тенденції виробництва олійних культур господарствами Херсонщини.....	28
Ковтун В.М., Петрова О.О. Розвиток, умови та стан молодіжного житлового будівництва України та Херсонщини.....	31
Кондратенко В.М. Шепель Т.В. Стан та перспективи розвитку ринку зерна в Україні.....	34
Лотошников О.О., Морозов Р.В. Напрями удосконалення обліку запасів..	36
Москаленко В.М., Карташова О.Г. Напрями активізації участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого розвитку.....	38
Нікітенко О.В., Сакун А.Ж. Внутрішній контроль в управлінні дебіторською заборгованістю підприємства.....	39

Палажченко В.П. , Петрова О.О. Економічна доцільність органічного виробництва продукції.....	41
Пономаренко Є. П., Бойко Л.О. Напрями підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва	44
Руденко І., Петрова О.О. Стратегія інноваційного розвитку підприємств України.....	46
Свідер В.В., Танклевська Н.С. Адаптація французького досвіду обліку пасивів сільськогосподарських підприємств.....	49
Січна Ю.М., Карташова О.Г. державне регулювання у сфері управління лісовим фондом України.....	51
Сокол А.С., Шепель Т.В. Напрями підвищення економічної ефективності вирощування технічних культур в Україні.....	53
Утешев М.К., Петрова О.О. Стан та перспективи вирощування олійних культур в Україні.....	56
Федченко Д.В., Губа М.І. напрями вдосконалення механізмів державного регулювання використання водно - ресурсного потенціалу України.....	61
Філіппова О.В., Карташова О.Г. Інституційне забезпечення державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні.....	63
Шаповал Н.І., Танклевська Н.С. Державне кредитування аграрних підприємств.....	65
Щетина В.П., Крикунова В.М. Інвестиційна складова розвитку підприємства.....	67
Юрченко Є.О., Шепель Т.В. Сутність витрат в залежності від впливу на відтворювальний процес.....	69
Яворська О.М., Руснак А.В. Резерви зниження витрат виробництва продукції вівчарства.....	72
Зміст	75

Збірник тез
науково-практичної конференції
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
з економічних спеціальностей

*ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, УПРАВЛІННЯ:
НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ*

12 лютого 2018 року

За редакцією д.е.н., професора Танклевської Н.С.

Умовн.друк.арк 4,61

*Видається в авторській редакції.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших
даних несуть автори статей. Думки, положення і висновки, висловлені
авторами, не обов'язково відображають позицію редакційної колегії.*

Технічний редактор – к.е.н., доцент Петрова О.О.

Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
Кафедра економіки та фінансів